

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Láska a válka: život a smrt v ugaritské literatuře (kontext tématu lásky a smrti na starověkém Předním východě)

Love and War: Life and Death in Ugaritic Literature (Context of the Topic of Love and Death in Ancient Middle East)

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

ThDr. Eva Vymětalová Hrabáková, Th.D.

Autor práce:

Kateřina Rýdlová

Praha: 2020

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce, paní doktorce Evě Vymětalové-Hrabákové, za všechny cenné rady, trpělivost a podporu, které se mi z její strany dostávalo nejen při psaní práce, ale v průběhu celého bakalářského studia. Doufám, že dnům společně prožitým v překrásném Ugaritu není zdaleka konec.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou prací „Láska a válka: život a smrt v ugaritské literatuře (kontext tématu lásky a smrti na starověkém Předním východě)“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16.7.2020

Kateřina Rýdlová

Anotace

Tato práce se zabývá nejrozsáhlejším celkem ugaritského písemnictví – mýtem o Baalovi – a to zejména se zřetelem k bohyni války a lásky Anat. Ústředním bodem práce je první kapitola – nový překlad vybraných vhodných pasáží Baalovského cyklu. Vybrané části textu jsou překládány a komentovány v několika podkapitolách tak, abychom mohli pohodlně souběžně s překladem sledovat charakteristické rysy bohyně Anat. Druhá kapitola práce obsahuje krátké nahlédnutí do života bohyně Anat mimo ugaritskou literaturu a to na blízkém Kypru, a zajímavému pohledu jednoho z badatelů, který vidí bohyni Anat v dívce, která vystupuje v biblické Písni písní.

Klíčová slova

Ugarit, Baalův cyklus, Anat, mytologie, Píseň písní

Annotation

This thesis follows the ugaritic myth *About Baal* – the most extensive text of ugaritic literature – and it particularly concentrates on the goddess of war and love Anat. Its main point of interest is the first part containing a new translation of appropriate passages of The Baal Cycle. Chosen parts are translated and commented so we can follow the characteristic aspects of the goddess Anat simultaneously with the translation. Second part of the thesis contains a brief insight into life of Anat beyond Ugarit and ugaritic mythology. It describes her appearance in nearby Cyprus and presents Marvin Pope's point of view, who projects goddess Anat into woman in biblical poem Song of Songs.

Keywords

Ugarit, The Baal Cycle, goddess Anat, mythology, Song of Songs

Obsah

<i>Předmluva</i>	6
Úvod	7
1. Anat v ugaritské literatuře	9
1.1 Ugaritský pantheon	9
1.2 Holubice krví zbrocená	11
1.3 Nejkrásnější ze sester Baalových	20
1.4 Modlitba k Anat, panně a matce	29
Shrnutí	36
2. Anat vně Ugaritu a ugaritské literatury	38
2.1 Uctívání bohyní Anat a Aštart na Kypru	38
2.2 Bohyně Anat v Písni písni	41
Závěr	44
Seznam literatury	45

Předmluva

Ústředním bodem mé práce je vlastní překlad vybraných částí ugaritského mýtu o Baalovi, každopádně mým záměrem bylo zajít dál, než jen vytvořit nový překlad textu. Při překladu jsem se vždy snažila dostatečně věnovat možným interpretacím. Nestačilo mi jednotlivé pasáže jen přeložit, co nejpřesněji a doslova, chtěla jsem, aby čtenářům něco sdělovaly a věřím, že to samé chtěl i ten, kdo mýtus zapisoval. Mýty jsou příběhy, a příběhy mají vyprávět, ať už se snaží objasnit vznik či uspořádání světa, nebo nám vypráví příběhy bohů plné neshod, válek, intrik i lásky. To, čeho jsem ve své práci chtěla dosáhnout, a čemu bych se chtěla věnovat i dál, je nenechat slávu těchto příběhů úplně zaniknout, a upravit je do takové podoby, kterou by bylo možné zaujmout i dnešního moderního čtenáře, který se nepohybuje na poli religionistiky ani teologie. Proto jsem se rozhodla ugaritské texty nejprve přeložit, následně je však doplnit o skutečné zamyšlení nad dějem příběhu. Nechtěla jsem jen přeložit dochované části, nedochované uzavřít do hranatých závorek a ponechat napospas dalším desetiletím, která možná objeví ztracené dílky skládačky, ale možná také ne. Takových překladů, o kterých budu mluvit později, máme již k dispozici několik, v různých jazycích z různých dob, ale vždy přesně v takové podobě, v jaké je odborná část společnosti očekává. Snažila jsem se snažila nabídnout čtenáři něco víc, ucelený obrázek situace, který skutečně vypráví příběh a čtenáře jen neláduje těžko představitelnými obrazy a výjevy, přičemž jsem se samozřejmě snažila vždy ponechat význam původního textu: mým záměrem rozhodně nebylo změnit či přepsat Baalův mýtus!

Samozřejmě si uvědomuji mnohá úskalí mého přístupu, který může konečně opravdu význam posunout daleko od jeho významu původního, což, jak jsem již uvedla, nebylo mým cílem. Jak uvidíme dál, text Baalova cyklu je značně porušený, z nalezených tabulek máme dostupných asi jen padesát procent textu, a tak je více než jasné, že interpretace některých částí představuje tvrdý oříšek. Myšlení dnešního západního člověka bude navíc odlišné od ugaritského písaře ve 14. nebo 13. století před Kristem, čímž jsou mé pokusy o interpretaci a doplnění příběhu jistě poznamenány. Mám ale za to, že to nevádí! V budoucnu bych ráda ugaritský mýtus o Elově božské rodině ráda představila čtenářům širší veřejnosti 21. století. Nicméně, nemohla bych neuvést, že si uvědomuji, že existuje jistá hranice mezi odborným textem bakalářské práce, a barvitou, místy lehce fantazií obš'astněnou snahou o popularizaci a oživení neúplného starověkého textu. Proto se v této práci vždy snažím i vlastní překlad předkládat v přijatelné a původními texty podložené podobě.

Úvod

Psal se rok 1928, když jeden syrský zemědělec náhodou narazil na kámen, který byl součástí hrobky pocházející z dob starověku. Již o rok později, 8. května 1929 se začalo kopat na blízkém pahorku, o kterém Leon Albanes, první „vyslanec“ francouzských archeologů na místo nálezů, správně předpověděl, že by mohl skrývat daleko více pokladů, než by si obyčejný zemědělec, který omylem zakopl o cenný archeologický nález, mohl vůbec představit. O necelý týden později byla nalezena první z mnohých hliněných tabulek, jejichž počet postupně vystoupal na několik tisíc kusů. Tabulky byly popsány různými klínopisy i různými jazyky, překvapením však byl dosud neznámý klínopis, kterým bylo popsáno velké množství tabulek. Charles Virolleaud a jeho žáci následně tabulky zpřístupnili i dalším badatelům i široké veřejnosti, čímž urychlil rozluštění právě objeveného písma.¹

A tím to začalo. Charles Virolleaud nalezené tabulky fotografoval a publikoval ještě v roce 1929. Kromě něj, se o rozluštění klínopisu zasloužil Eduard Dhorme v Jeruzalémě, a Hans Bauer v Německu. Jejich společným snažením byl klínopis rozluštěn do dvou let po jeho objevení.²

První kritická edice, která poskytuje transkripci ugaritského klínopisu do latinky opatřenou poznámkami, byla vydána v Německu v roce 1976 pod názvem *Die keilalphabetischen Texte aus Ugarit einschliesslich der keilalphabetischen Texte ausserhalb Ugarits*, zkráceně nazývána KTU. Druhé vydání bylo pod názvem *The Cuneiform Alphabetic Texts from Ugarit, Ras Ibn Hani and Other Places*, zkráceně jen CAT nebo KTU² vydáno roku 1995.³ V naší práci máme již tu čest pracovat se třetím vydáním ugaritských textů, zkráceně nazývaného jen KTU³, které bylo vydáno roku 2013.

Nejrozsáhlejším ugaritským textem, který byl objeven je tzv. Baalovský cyklus nebo mýtus o Baalovi (*l bfl*), který byl napsán na šesti tabulkách, vždy v několika sloupcích popsaných z obou stran (značených KTU 1.1-1.6). Poslední tabulka nese dokonce podpis písaře Ilmilka Šubanijského (*ilmk šbny*). Tyto tabulky a tento příběh se stává ústředním bodem celé práce.

Při naší práci jsme pracovali také s již hotovými komentovanými překlady různých badatelů zabývajících se Ugaritem a ugaritskými texty. Předně s překlady Gregoria del Olmo Leteho,

---

¹ STEHLÍK, Ondřej. *Ugaritské náboženské texty: Kanaánské mýty, legendy, žalmy, liturgie, věštby a zařikávání pozdní doby bronzové*, nakladatelství Vyšehrad, Praha, 2003, str. 17-19

² STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 39-41

³ HUEHNERGARD, John. *An Introduction to Ugaritic*, Handrickson Publishers Marketing: 2012, str. 6

Marka S. Smithe a českých badatelů Dalibora Antalíka s Pavlem Čechem a Ondřeje Stehlíka. Mark Stratton Smith vydal v roce 1994 první část překladu Baalova cyklu, obsahující překlad a komentář ke KTU 1.1 a 1.2, s názvem *The Ugaritic Baal Cycle: Volume 1*. Druhá část *The Ugaritic Baal Cycle: Volume 2* věnovaná KTU 1.3 a 1.4 pak vyšla v roce 2009. Gregorio del Olmo Lete poprvé vydal svou knihu s překladem ugaritského mýtu o Baalovi do španělštiny v roce 1998 pod názvem *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*. Svůj český překlad vydal O. Stehlík v knize *Ugaritské náboženské texty: kanaánské mýty, legendy, žalmy, liturgie, věštby a zařikávání pozdní doby bronzové* v roce 2003. Kniha *Na stezkách domu Baalova: Náboženské texty literární a kultické* je výsledkem spolupráce několika autorů. S překladem Baalova mýtu od Dalibora Antalíka a Pavla Čecha vyšla v roce 2014.

Všichni uvedení autoři nejsou samozřejmě jediní, kteří se kdy zabývali či zabývají překladem a interpretací ugaritských textů i ugaritštinou obecně, a tak nesmíme zapomenout zmínit další důležitá jména Nicolase Wyatta, Stanislava Segerta i dalších lingvistů zabývajících se ugaritským jazykem a písmem jako je Michael Williams, Daniel Sivan, Josef Tropper a mnoho dalších. Velmi zajímavým počinem, který si podle našeho názoru zaslouží pozornost i širší veřejnosti, byť není opatřen komentářem, je spíše umělecký než odborný překlad některých částí Baalova cyklu od Alexandra Petra Nymburga.

1. Anat v ugaritské literatuře

1.1 Ugaritský pantheon

Než začneme se samotným překladem a zkoumáním nejdůležitějších aspektů bohyně Anat, rozhodli jsme se zařadit krátké povídání o ugaritském pantheonu, a to se zřetelem právě k těm bohům a bohyním, které mají v příběhu O Baalovi co dočinění s Anat. Zároveň s tím v krátkosti, v těch nejdůležitějších rysech, naznačíme děj Baalova cyklu, neboť o něm už dále bude řeč vždy jen v souvislosti s vybranými úseky textu.

I přesto, že Anat je svým vystupováním a projevy velice výraznou bohyní celého mýtu, hlavní dvojicí ugaritského pantheonu není ona a Baal, nýbrž dvojice El – Ašera (Aširatu). El, jakožto *otec bohů* (*ab ilm*) či *stvořitel stvořeného* (*bny bnwt*) a jeho partnerka Ašera jako *stvořitelka bohů* (*qnyt ilm*), také přezdívána *dáma*, *Ašera mořská* (*rbt ašrt ym*). Ve vztahu boha Ela a jeho družky Ašery si můžeme všimnout silného vlivu, který na svého božského partnera Ašera má. Když se Anat vydává s Baalem „bojovat“ za Baalův chrám, je to právě ona, které nesou úplatky zhotovené Košarem a Chasísem, a je to právě ona, která má Ela přesvědčit ke svolení se stavbou paláce. Podobně El pověřuje Ašeru k tomu, aby vybrala následníka trůnu, když se Baal nachází mrtvý v podzemí – ta nakonec vybírá jednoho se svých synů Aštara, který svými schopnostmi a dovedností však nemůže Baala nikdy nahradit.

Anat budeme v naší práci věnovat dostatek místa, avšak měli bychom pár řádků věnovat Baalovi, kterému je celý mýtus i ve svém názvu (*l bšl*) věnován. *Mocný* či *Vítězný Baal* (*aliyn bšl*), *Princ*, *Pán země* (*zbl bšl arš*) nebo *Vozataj na oblacích* (*rkb šrpt*) – tato všechno přízviska jsou několikrát použita v souvislosti s Baalem v ugaritském mýtu. Je synem boha Ela, ale jeho častým přízviskem je také *syn Dáganův* (*bn dgn*). Většina badatelů se shodne na rozdělení Baalova cyklu do tří hlavních částí: KTU 1.1+1.2, KTU 1.3+1.4 a KTU 1.5+1.6, nicméně, je samozřejmě možné i jiné řazení (Také my se přikláníme k tomuto řazení, neboť děj konce tabulky čtvrté a začátku páté, zdá se, pěkně navazují, a zároveň na tabulce šesté je písařův rozšířený podpis. Ani to ovšem nemůžeme chápat jako tvrzení stoprocentní a konečné.)

Celý Baalův cyklus je protkán nepříjemnostmi, kterým Baal nejprve podléhá, avšak následně nad nimi (většinou s pomocí ostatních Bohů) vítězí. V první části se utkává s bohem Jamem, který je pravděpodobně Elem na začátku mýtu provolán za nového pána bohů. Baal odmítá tuto volbu přijmout, avšak musí se podvolit. Text je fragmentární, překlad nejistý, a

interpretace různé. Nakonec se však zdá, že Baal povstává z *pod trůnu Jamova* (*ygr tḥt ksi zbl ym*) a s pomocí zbraní, které mu vyrobí Košar a Chasís nad Jamem vítězí. V druhé části přichází na řadu stavba Baalova paláce, ve třetí části pak se Baal dostává do střetu s bohem smrti Mótem. I jemu nejprve podléhá, sestupuje do podsvětí kde umírá, avšak opět s pomocí, tentokrát své družky Anat, opět povstává.

Bohyně Šapaš, přezdívána *svítilna* či *lucerna* Bohů je ugaritskou bohyní Slunce, která se vydává společně s Anat do podsvětí, společnými silami zde vyzvedávají jeho tělo a odnášejí na horu Sáfon, kde jej pohřbívají. Stejně tak pomáhá Baalovi zvítězit nad Mótem v závěru celého mýtu.

Košar a Chasís je řemeslné božstvo. Je povoláno Elem ke stavbě chrámu nejprve pro Jama, později pro Baala. Je to také totéž božstvo, které zhotovuje předměty, které Anat s Baalem nesou Ašeře mořské jako úplatky, a totéž božstvo, které zhotovuje dvě zbraně: první, *která vyháni* (*ygrš*), a druhou, *která všechny zahání* (*aymr*), s jejichž pomocí se Baalovi nakonec daří přemoci boha moří Jama.

O ugaritském panteonu a jeho jednotlivých božstvech bychom mohli samozřejmě hovořit dál, neboť tímto skromným popisem nebyla vyčerpána všechna, a zdaleka nebyla popsána ve své úplnosti, v této práci k tomu však nemáme více místa, a ani to není naším účelem.

1.2 Holubice krví zbrocená

Anat jsme již dříve představili jako bohyni boje a války a zároveň jako bohyni krásy a lásky. V této části textu se blíže podíváme na první z jejích dvou hlavních aspektů. Anat je jako bohyně boje popisována velmi barvitě, působí nekompromisně, někdy přímo krvelačně. Celkově je její postava i jednání vždy výrazné a dynamické. Zde se tedy budeme postupně věnovat těm částem ugaritských textů, ve kterých panna Anat vystupuje jako nezkrotná kráska, milující krveprolití, kterého nemá nikdy dost. Mezi tyto pasáže můžeme jistě zařadit úryvek tzv. „Anatiných textů“ KTU 1.3ii, KTU 1.6ii 30-37, KTU 1.17iv, KTU 1.18i a KTU 1.18iv. Dále věnujeme pozornost i některým kratším úsekům, které nacházíme napříč celým Bálovským cyklem, a které nám pomohou ještě lépe vykreslit její osobnost.

Pro větší přehlednost dále uvádíme vždy krátký úsek textu, a to ve dvou sloupcích: v levém můžeme nahlédnout do transkripce ugaritského textu podle třetího vydání KTU,⁴ v pravém představujeme náš překlad dané pasáže. Za každým úsekem následuje komentář.

<i>5w hln . ſnt . tm</i>	A potom zabíjela v údolí,
<i>6ths . b ſmq . thšb . bn</i>	Anat, řádila v boji mezi
<i>7qrytm</i>	městy.

Text KTU 1.3ii nás téměř okamžitě strhává k bitvě, které se Anat účastní. Bohužel, ze zachovaného materiálu nejsme schopni posoudit (až na nepatrné zmínky v jiných textech, o kterých budeme hovořit později), o jakou bitvu se jedná, proč se jí bohyně účastní, a dokonce ani to, kde přesně se odehrává. Na vině je dost možná ztráta asi čtrnácti řádků na konci prvního sloupce tabulky, a pětadvaceti řádků na začátku sloupce druhého, ale ani tím si nemůžeme být jistí, neboť čitelný text začíná Anatiným líčením, oblékáním a následným odchodem z paláce v řádcích 2–5. Děj pak, bez jakýchkoli dalších informací, sklouzává přímo k bitvě, ve která se Anat již nachází. Nicméně, jak píše O. Stehlík ve své práci, zde není podstatné, kde se boj odehrává, ani proč se odehrává. Navrhuje také symbolickou přítomnost Anat v každé bitvě jakožto bohyně boje a války. Dalo by se říct, že jakýkoli boj, jakékoli krveprolití symbolicky zpřítomňuje její zuřivý a bojovný aspekt, stejně jako se v

---

⁴ DIETRICH, Manfred, LORETZ, Oswald a SANMARTÍN Joaquín. Die keilalphabetischen Texte aus Ugarit, Ras Ibn Hani und anderen Orten: Dritte, erweiterte Auflage; The Cuneiform Alphabetic Texts from Ugarit, Ras Ibn Hani and Other Places: Third, Enlarged Edition; KTU₃, Ugarit-Verlag, Münster, 2013

každém láskyplném aktu dvou milenců odráží její vášnivý a milostný aspekt jakožto bohyně lásky.⁵

Frázi *w hln* můžeme jednoduše přeložit jako *a hle* či *a hele*, nebo *a potom* či *a tehdy*.⁶ My se v našem překladu přikláníme k *a potom* jako k méně agresivnímu přechodu v ději, než je *a hle*, které zvolil například O. Stehlík ve svém překladu. Slovesa *tmḥs* a *tḥṣb* obě představují Anatinu činnost, v tomto případě zabíjení, bojování, vyhlazování, ničení, a slova *b ṣmq* a *bn qrytm* pak označují místa, kde se vše odehrává – údolí, prostranství mezi dvěma městy. Jak už jsme zmínili výše, není zde ani zmínky o tom, o jaké údolí či jaká dvě města se jedná, bližší určení je tak odkázáno na pouhé spekulace. Co ovšem stojí za povšimnutí, je příklad syntetického paralelismu. Paralelismy, ať už synte-tické, či antitetické (protichůdné), jsou velmi časté nejen v ugaritské, ale i například biblické literatuře, a můžou nám být obzvláště nápomocny při překladu v případech, kdy je nám význam textu nejasný, nebo je-li text porušený. V době sepsání textu sloužilo časté opakování stejných či podobných frází k lehčímu zapamatování.

ṭmḥs . lim . ḥp y[m]

ṣṣmt . adm . ṣat . ṣpš

Pobila lid břehů mořských,
rozmetala národ krajů, kde
vychází Slunce.

Tyto řádky mají s největší pravděpodobností vyjádřit, že Anat v bitvě nenáleží ani k jedné ze stran, které proti sobě bojují. Její krvechtivý a válečný aspekt je přítomen ve smrti každého jednotlivého vojáka. Nezáleží na příslušnosti k národu, smrt si nevybírá, a týká se nás všech.

Slova *tmḥs* a *tṣmt*, *lim* a *adm* představují vzájemné paralelismy zabíjení–vyhlazování a lidu–národa. V případě *ḥp y[m]* a *ṣat ṣpš* se jedná o vyjádření dvou „konců“ světa tak, jak si jej s největší pravděpodobností tehdejší posluchač představoval, při čemž břeh moře, kde na horizontu zapadalo Slunce, představoval západ, a místo východu Slunce, východ.⁷

ṣṭḥṭh . k kdrt . riš

10ṣlh . k irbym . kp . k qsm

Pod ní jako míče hlavy (uťaté),
nad ní jako kobyly (léta)

⁵ STEHLÍK, Ondřej. *Ugaritské náboženské texty: Kanaánské mýty, legendy, žalmy, liturgie, věštby a zařikávání pozdní doby bronzové*, nakladatelství Vyšehrad, Praha, 2003, str. 102

⁶ DEL OLMO LETE, Gregorio. SANMARTÍN, Joaquín. Translated by Wilfred G. E. Watson. *A dictionary of the Ugaritic language in the alphabetic tradition*, Brill, Leiden – Boston, 2003

⁷ STEHLÍK, Ondřej. *Ugaritské náboženské texty: Kanaánské mýty, legendy, žalmy, liturgie, věštby a zařikávání pozdní doby bronzové*, nakladatelství Vyšehrad, Praha, 2003, str. 102

¹¹ <i>grmn . kp . mhr . ζtk</i>	dlaně. Jako houf sarančat (vypadaly) dlaně válečníků.
¹² <i>rišt . l bmt h . šnst</i>	(Některé) hlavy si k bedrům
¹³ <i>kpt . b ħbšh</i>	uvázala, dlaněmi opasek svůj
¹⁴ <i>brkm . tgl[1]</i>	ozdobila. ⁸
¹⁵ <i>b dm . dmr . ħlqm . b mmʕ</i>	(Potom) kolena smočila v krvi
¹⁶ <i>mhrm</i>	vojáků, (i) paže ponořila do vnitřností válečníků. ⁹

Řádky 9–16 jen barvitěji popisují, jak celá scéna vypadá, a tím ještě více podtrhují krutou a nelítostivou povahu Anat, která se čím dál víc jeví jako bohyně jako skutečně bohyně surová a krvechtivá. Je zobrazována jako bohyně, která si z bitevního pole odnáší usekané dlaně a hlavy ne někde v pytli, ale na sobě u opasku, kde je může každý vidět. I zde se může jednat o symbolické „odnášení“ trofejí, znázorňující jen to, jak si krvavé války vybírají svou daň. Pomyslnou třešničkou na dortu je obraz popsany na řádcích 14–16. Anat se vyžívá v krvi a utrpení. Doslova své tělo nakládá do krvavé lázně, kterou ji samotní vojáci připravili.

¹⁵ <i>mʕm . tgrš</i>	Holí hnala starce,
¹⁶ <i>šbm . b ksl . qšth . mdnt</i>	lukem rozehnala město. ¹⁰

Zde není zcela jasné, proč a kam Anat starce žene, dokonce ani o jaké starce a město či města jedná. Je pravděpodobné, že je řeč o městech, mezi kterými se bitva udávala. K tomuto O. Stehlík ve vlastním překladu dodává, že ženy, děti a starší představovali neozbrojenou část obyvatelstva. Pokud by to tak bylo doopravdy zamýšleno, představa mohla být taková, že Anat byla spojována nejen s řežbou na bitevním poli, ale i s dalšími aspekty, které k válčení patří.

Přínosným je nám tento úsek zejména proto, že zjišťujeme, jaké prostředku k tomu využívá, a jaké rekvizity tak můžeme s Anat s určitostí spojit. Zaprvé se jedná o jakousi hůl nebo bičík, zadruhé o luk. V případě první zbraně nevíme, o jaký typ hole či bičíku se ve

⁸ Doslova by se tento úsek dal přeložit takto: „Hlavy připevnila k bedrům svým, dlaně k opasku svému uvázala.“ Přikláníme se zde k volnějším překladu z jednoho prostého důvodu: větší atraktivnosti a čtivosti pro dnešního čtenáře. Nevidíme v tom problém, neboť význam zůstává nezměněn.

⁹ I tyto řádky by zněly trochu jinak v doslovném překladu, například: „Kolena vnořila do krve vojáků, údy do kaluže krve válečníků.“

¹⁰ Doslova spíše: „Holí vyhnala starce, na těživě luku svého město (možná ve smyslu obyvatelů města).“

skutečnosti jedná. Když se podíváme do překladů různých velikánů, zjistíme, že Stehlík *mṯm* překládá jako *hůlkou*, což doplňuje o možnost přeložit výraz jako *šíp*, a to vzhledem k následujícímu paralelismu *b ksl qšth*.¹¹ D. Antalík jako *důtky*,¹² zatímco G. del Olmo Lete jako *bičik*¹³ a M. Smith jako *hůl*.¹⁴

<i>17w hln . ťnt . l bth . tmğyn</i>	Pak Anat přišla k domu svému,
<i>18štql . ilt . l hklh</i>	bohyně se odebrala do svého paláce.

Následuje celkem jasný, i gramaticky dobře zvládnutelný posun děje. Anat se nachází zpět u svého paláce (můžeme předpokládat že u hory Inbabu), jehož brány zavírá v řádcích 3–4. Můžeme si zde všimnout poměrně spojení *w hln*, které bývá hojně využíváno právě v takových místech, kde se nějak výrazně mění „scéna“ příběhu.

<i>19w l . šbťt . tmṯšn . b ťmq</i>	Však byl jí málo boj v údolí,
<i>20ṯṯšb . bn qrtm</i>	nestačil jí boj mezi městy.

Tento úsek, který bychom mohli stejně přeložit jako *a nebyla syta boje v údolí* uvádí druhou část KTU 1.3ii, kde se odehrává druhý boj, kterého se Anat účastní. Můžeme si lehce představit, že se na následujících řádcích objeví další kruté výjevy, jichž bude Anat součástí. Ty jsou ovšem velmi podobné těm, o kterých jsme již mluvili výše: Anat bojuje a boj si užívá, načež se opět noří do krve, za účelem dosáhnout ještě většího uspokojení. V čem je však příští úsek textu opravdu spíš zajímavý, je možnost různé interpretace.

<i>20ṯṯťr</i>	Židle pro válečníky nachystala,
<i>21ksat . l mhr . ṯťr . ṯlḥnt</i>	připravila stoly pro vojska (a)
<i>22l sbim . hdmm . l ġzrm</i>	podnožky pro vojáky.

Můžeme říct, že pro interpretaci následujícího úseku jsou klíčovými právě tyto řádky 20–22. Existuje totiž hned několik způsobů, jak lze přeložit *l*, pro jaký překlad se zde rozhodneme, je však zásadní pro další práci.

¹¹ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 103

¹² ANTALÍK, Dalibor. ČECH, Pavel. MYNÁŘOVÁ, Jana. DUŠEK, Jan. *Na stezkách domu Baalova: Náboženské texty literární a kultické*, OIKOYMENH, Praha: 2014, str. 35

¹³ DEL OLMO LETE, Gregorio. *Mitos, leyendas i rituales de los semitas occidentales: Edición y traducción de Gregorio del Olmo Lete*, Edicions de la Universidad de Barcelona: 1998, str. 68: „...con (su) fusta...“

¹⁴ SMITH, PITARD. *The Ugaritic Baal Cycle: Volume II*, 2009, str. 134: „With a club she...“

Kromě toho, že se může jednat o záporku, v jiných případech o ujištění ve smyslu *vskutku*, *zajisté* či *ano*, či jen zvolací *ó*, má *l-* ve funkci předložky až vyčerpávající seznam možných překladů, z nichž zde uvedu jen některé: směrová předložka *k*, *směrem k*, *na*, *do*; místní předložka *na*, *v*, *u*, *při*; časová předložka *od*, *po* (*celé generace*), *v* (*nocí*), ale také předložka *pro* nebo *jako*. Stejně tak může vyjadřovat genitiv předmětový či genitiv prospěchový.¹⁵

Podíváme se také na překlady, které zvolili jiní, a tuto interpretační variabilitu si na nich ukážeme. K tomuto účelu jsme zvolili překlad G. del Olmo Leteho a Marka Smithe. Zatímco totiž Olmo Lete volí překlad *jako bojovníky* a *jako vojáky*, Smith volí překlad *pro bojovníky* a *pro vojáky*. Nelze si zde nevšimnout dvou naprosto odlišných obrazů dané situace, které před námi vyvstávají. V případě prvního překladu se tak může zdát, že se Anat chystá k rituální či symbolické bitvě, v níž má nábytek sehrát roli jejích aktérů. Olmo Lete tuto druhou bitvu označuje jako boj rituální,¹⁶ V případě překladu druhého to spíš vypadá, že přímo v chrámu Anat jsou přítomni vojáci. V takovém případě jen těžko říct, kde se tam vzali. M. Smith tento úsek nazval *Anatin masakr zajatců*,¹⁷ v takovém případě by se mohlo jednat o zajatce z předchozí bitvy. Když však zapojíme fantazii ještě trochu víc, můžeme si představit pozvání zbylých vojáků a jejich následné pobití.

V našem překladu se přikláníme k překladu M. Smithe *pro vojáky*, *pro bojovníky*, popřípadě *k vojákům*, *k bojovníkům*, a český protějšek *jako* pak mnohem častěji užíváme k překladu ugaritského *k-*. V interpretaci se tak dál ubíráme po cestě druhé „skutečné“ bitvy, odehrávající se tentokrát v Anatině chrámu.

Nicméně, překlad G. del Olmo Leteho a jeho pojetí druhého boje jako boje rituálního, pantomimického nesmíme opomínat a nemíníme se proti němu stavět v žádném slova smyslu. Spíš jeho interpretaci i překladu nahrávají řádky 36–37. Zde se již ocitáme v dění po Anatině rituálu, a nacházíme zde podobné obraty: *ksat l ksat*, *tlhnt l tlhnt*, *hdmm l hdmm*, v Olmo Leteho překladu jako *Uspořádala židle jako židle* (ve smyslu „aby byly židlemi“, „aby představovaly židle“), *stoly jako stoly*, *podnožky nachystala jako podnožky*.¹⁸ Představa by byla taková, že Anat nábytek rozmístí nejprve tak, aby představoval jednotlivé bojovníky

---

¹⁵ DEL OLMO LETE, Gregorio. SANMARTÍN, Joaquín. Translated by Wilfred G. E. Watson. *A dictionary of the Ugaritic language in the alphabetic tradition*, Brill, Leiden – Boston, 2003

¹⁶ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 68: „*Combate ritual de Anat*“, „*Combate real de Anat*“,

¹⁷ SMITH, PITARD. *The Ugaritic Baal Cycle: Volume II*, 2009, str. 134: „*Anat's Slaughter of Her Captives*“

¹⁸ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 69: „*Dispuso las sillas como sillas, las mesas como mesas, los taburetes preparó como taburetes.*“

a účastníky bitvy, a po bitvě je jednoduše rozmístí zpět. Kdyby se jednalo o reálnou bitvu, které se akorát přesunula do chrámu, překládali bychom nejprve *ksat l mhr* jako *židle pro vojáky*, druhý obrat *ksat l ksar* bychom však museli přeložit jako *židle k židlím*, česky možná lépe jako *židle mezi židlemi*, ve smyslu tom, že židle uklízíme tam, kam patří – tedy mezi ostatní židle – a stejně tak i stoly a podnožky. Těžko říct, jestli můžeme takový pořádek u Anat v chrámě předpokládat. Oba překlady by měly být možné, je ale jistě jednodušší představa rituální bitvy, kterou Anat pokračuje v chrámu, aby dokončila to, co začala na bitevním poli v nám neznámém údolí.

<i>23mid . tmḥṣn . w tṣn</i>	Dlouho (pak) zabíjela a kochala
<i>24ḥṣb . w ḥdy . ṣnt</i>	se, řádila a užívala si (boj),
	Anat. ¹⁹

Řádky 23–24 pak jen popisují boj, podobně jako řádky 5–7. Proč je uvádíme, je kvůli krásnému, jak z učebnice vystřiženému, syntetickému paralelismu *tmḥṣn w tṣn – ḥṣb w ḥdy*. Slovesa *m-ḥ-ṣ* a *ḥ-ṣ-b* se objevují i na jiných místech Baalova cyklu jako vzájemné paralelismy, stejně tak i slovesa *ṣ-n* a *ḥ-d-y*.

<i>25[[d]]ḡdd . kbḥ . b ṣḥq . ymlu</i>	Smíchem se její nitro
<i>26lbḥ . b ṣmḥt . kbḥ . ṣnt</i>	rozechvělo, její srdce se naplnilo
<i>27ṣyt . k brkm . tḡll . b dm</i>	radostí. Anat byla naplněna
<i>28ḡmr . ḥlqm . b mmṣ . mhrm</i>	vítězstvím, když kolena (opět)
<i>29ṣd . tṣbṣ . tmḥṣ . b bt</i>	v krvi smočit směla, a celá se do
<i>30ḥṣb . bn . ṭḥnm</i>	krvavé lázně ponořila.
	(Konečně) měla dost zabíjení.
	V domě mezi stoly se bojem
	ukojila. ²⁰

Poslední úsek, který zde z KTU 1.3ii uvedeme, jsou řádky 25–30, na kterých přichází vyvrcholení obou bitev. Anat konečně dochází uspokojení, a to se opět odehrává v krvavých scénách. Ať už se jednalo o dva reálné boje, nebo o jeden boj reálný, a druhý „pouze“ rituální, můžeme, myslím, tento úsek uzavřít s tím, že Anat byla skutečně vnímána nejen

¹⁹ Doslovněji: „Dlouho zabíjela a vzhledla, bojovala a rozhlížela se, Anat.“

²⁰ Opět přesnější překlad by byl: „Její nitro se rozechvělo smíchem, její srdce se naplnilo radostí. Nitro Anat zvítězilo (pocítilo vítězství?), když kolena ponořila v krev, údy v kaluž krve bojovníků. Až dosyta zabíjela v domě, bojovala mezi stoly.“

jako bohyně boje, ale jako bohyně boje velmi krutá, krvelačná, která se doslova těší všemi hrůzami, které sebou válka nese.

Ovšem rázná, a celkově velice výrazná povaha Anaty se neprojevuje jen v KTU 1.3ii, i když se jistě jedná o jeden z nejdůležitějších textů, o které se můžeme při pokusech o charakteristiku bohyně opírat. Dalším takovým úsekem, na který se podíváme blíže, je KTU 1.6ii.

Tomu předchází děj tabulek KTU 1.4 a 1.5. Baal nejprve s pomocí Anatinou dosahuje svého a získává palác, později sestupuje do podsvětí a rukou boha Móta umírá. Zatímco zde setrvává, vydává se ho jeho družka Anat hledat. S pomocí Šapaš ho nachází, vynáší na horu Sáfon, kde ho společně pohřbívají. Mezitím se stává následovníkem Baalovým syn Ašery Aštar, ale je shledán nezpůsobilým zastoupit vítězného Baala v jeho funkci. Dlouhé dny a měsíce²¹ Anat za svým miláčkem truchlí, až se vydává za Mótem, aby smrt Baala pomstila.

<i>30tiḥd</i>	Uchopila
<i>31bn . ilm . mt . b ḥrb</i>	syna bohů Móta, nožem
<i>32tbqṣnn . b ḥtr . tdry</i>	ho rozsekla, sítím ho prosela,
<i>33nn . b išt . tšrpnn</i>	ohněm sežehla, mezi mlýnskými
<i>34b rḥm . tḥnn . b šd</i>	kameny (ho) rozdrtila.
<i>35drṣnn</i>	Do pole ho rozházela.

Na první přečtení si můžeme všimnout, že k popisu toho, jak Anat Móta ničí, jsou použity představy práce s obilím. Rozsekává ho nožem, prosévá ho, praží na ohni a drtí mezi mlýnskými kameny. Nakonec jednotlivé jeho kusy rozhazuje po okolí. O. Stehlík uvádí, že je pravděpodobné, že právě těmito obrazy je vyjádřena konečná likvidace boha smrti. Nicméně, jak si přečteme dál, Mót není zničen definitivně – jak by jako bůh smrti mohl být? I zde tak máme vykreslenou charakteristiku Anat jako neslitovné bohyně.

<i>35širh . l tikl</i>	Na jeho mase si (ale)
<i>36ṣrm . mnth . l tkly[[y]]</i>	nepochutnali ptáci, neskoncovali
<i>37npr[m] . šir . l šir yṣḥ</i>	to dravci. Maso na maso volalo.

---

²¹ Přesněji bychom mohli přeložit: „Ano, jeho maso, jedli ptáci. Jeho části, vskutku, dokončili (dojedli?) ptáci. Maso na maso volalo.“ ale také „Jeho maso nejedli ptáci, jeho části nedokončili (nedoedli?) ptáci. Maso na maso volalo.“

Tyto řádky nám mohou činit potíže s překladem, a i zde nám nejvíce zavaří slovíčko *l-*. Také zde se nám totiž nabízejí různé možné interpretace toho, co se odehrává. Kdyby se skutečně jednalo o dokonalé zničení Móta, jak píše Stehlík, tak to, že se o jeho zbytky podělili různí dravci, by mohlo podtrhnout jeho definitivní konec. Anat ho rozerval na kousky, a co z něj zbylo, o to se postarala divoká zvěř. Stejně tak se ale nabízí i druhá možnost překladu, a sice, že jeho maso nejedli ptáci, nejedli dravci. Je představitelné, že by se o čerstvě naservírované maso nějaká zvěř poprala, o Mótovo ale ne, Mót je bůh – dokonce smrti – a nemůže v žádném případě zemřít. To, co na něm Anat předvedla, by bylo symbolem totální dehonestace a ponížení. K této interpretaci se přikláníme i my.

Stejně tak interpretačně zajímavý je i konec sloupce. Představy mohou být různé, a jen těžko dovozovat, jestli se zde může jednat o podobnou představu, která nás napadne dnes, že se jednotlivé části Móta později zase „spojily“. Velice zajímavá je interpretace G. del Olmo Leteho, který tento úsek považuje za jasný vzhledem k tomu, že Anat se zde vlastně snaží osvobodit Baala, kterého měl Mót dříve schlamstnout: „*Záměr jednání Anat je jasný: když Mót říká, že sežral Baala, jeho vykucháním a zasetí by Baal mohl znovu vyrašit a osvobodit se.*“²² V takovém případě by se pak nemuselo nutně jednat ani o pomstu na Mótovi, jako jednoduše o pokus o vysvobození Baala, který jen zahrnoval destrukci Móta, a ne pomstu jako takovou.

Celkový obraz o Anat můžeme doplnit krátkými výroky, které nám stejně pomáhají pochopit roli Anat v ugaritské mytologii a představy, které s ní byly spojeny. Jedním takovým kouskem jsou řádky 13–17 v KTU 1.3iii a další. Podobná vyjádření se pak v malých obměnách dál v Baalově cyklu ještě často objevují.

13 <i>thm . aliyn . bšl . hwt [[xx]]</i>	Zpráva nejsilnějšího Baala,
14 <i>aliy . qrdm . qryy . b arš</i>	slovo od nejmocnějšího
15 <i>mlhmt . št . b šprm . ddym</i>	z hrdinů: „Umístí válku v zem!
16 <i>sk . šlm . l kbd . arš</i>	Zanech soulad ve stepích.
17 <i>arbdd . l kbd . šdm</i>	Mírem naplň nitro země, ať pokoj rozlévá se po polích.“ ²³

²² OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 123: „*La intención*

del proceder de Anat es claro: puesto que Mot dice haber 'devorado' a Baal, 'desentrañarle' y sembrarle en el campo hará posible que Baal rebrote y se libere.“

²³ Doslovněji: „Umístí válku v zem, vlož harmonii do prachu (ve stepi). Nalij mír do nitra země, pokoj do nitra polí.“ O. Stehlík tuto část překládá jinak: „Sraz po podsvětí válku, umístí do prachu svár.“ Sice píše, že *b šprm* je jasným paralelismem k *b arš*, ovšem už nezmiňuje, od jakého kořene

KTU 1.3v 1–2 a 24–25:

1[xxx] <i>amšh . nn . k imr . l arš</i>	Stáhnú ho jako jehně k zemi,
2[ašhl]k . <i>šbth . ddm . šbt dqnh</i>	přinutím krev téct proudem po jeho šedi, po jeho šedé tváři.
24 <i>ašhlk . šbtk</i> [. dmm]	Přinutím krev téct proudem po
25 <i>šbt . dqnk . mmšm</i>	tvé šedi, krev po tvé šedé bradě.

KTU 1.4v 4–5 a 20–21:

4td[šš .] <i>pšn</i>	Dupla nohou
5[w tr .] <i>arš</i> .	a(ž se) země otřásla.
20 <i>šmh . btl . šnt . tdšš</i>	Panna Anat jásala. Dupala
21 <i>pšnm . w tr . arš</i>	nohama (až se) třásla země.

Když Baal oslovuje svou milou ve zprávě, kterou posílá po ugaritských poslech Gofenu a Ugarovi, první, o co ji žádá, je, aby nechala válčení, aby odložila zbraně a spěchala za ním. Když chce Anat něčeho dosáhnout, zde konkrétně toho, aby Baal dostal chrám, neštítí se sáhnout po výhrůžkách krvavou smrtí i proti vlastnímu otci a vládci všech bohů – Elovi. Všechny její projevy jsou výrazné, země se otřásá, když dupe vzteky, i poskakuje radostí.

Ani to není zdaleka vše, je to však dostatečné k tomu, abychom mohli v základních rysech postihnout povahu Anat v jednom z jejích hlavních aspektů, jako bohyni války a krveprolití. Vzhledem k různým možnostem při interpretaci Anatiny bitvy s Mótem není jisté, jestli je možné ji považovat také za bohyni pomsty, nicméně zcela určitě o ní můžeme říct, že je to dost možná nejvýraznější bohyně Baalova mýtu, ne-li celé ugaritské mytologie.

---

odvozuje *ddym* jako *nepřátelství*. (O. Stehlík, str. 106) Dostáváme tak dva protichůdné výsledky, výsledek ovšem, podle nás, zůstává stejný: Buď se jedná o syntetický paralelismus a Anat má umístit válku v zem, a do prachu nepřátelství, nebo se jedná o paralelismus antitetický a Anat má umístit v zem válku, a stepi naplnit mírem a klidem. Tak jako tak zůstává pro nás stále důležité to, že byla Anat spojována s bojem na prvním místě, a když ji někdo prosí, aby zanechala všeho, čím se právě zabývá, očekává, že se zabývá právě bojem.

1.3 Nejkrásnější ze sester Baalových

Je pozoruhodné, jak v sobě osobnost Anat spojuje dva tak diametrálně odlišné rysy, jako neutišitelnou chuť ke krvavému boji na jedné straně, a mladou, vitální krásu, lásku a schopnost milovat panenské bohyně jako družky a milenky Baalovy na straně druhé. V této kapitole se budeme věnovat bohyni Anat právě z tohoto pohledu – budeme na ni pohlížet jako na bohyni krásy a lásky: ne jako na bojovnici Anat, ale na *nejkrásnější mezi sestrami Baalovými* (KTU 1.10ii 16).

Dostaneme se také k jedné z jejích rolí, kterou bychom u *panny* Anat jen těžko očekávali – roli matky. Blíže si tedy rozebereme KTU 1.10 a KTU 1.13, i když lehké náznaky o příchodu Baalova potomka nacházíme již v KTU 1.4 předtím, než Baal sestupuje podsvětí.

Bohužel, v případě prvního sloupce KTU 1.10 nemáme ani jeden řádek zachovaný vcelku. Z toho, co máme, můžeme říct jen to, že v něm vystupuje Baal i Anat, že se zde vyskytují tituly *bilt šnt, ybmt limm*, a stejně tak *aliyn bšl a rkb šrpt*. Zbylé dva sloupce už jsou na tom o poznání lépe, i ty však postrádají několik řádků (KTU₃ uvádí 20 chybějících řádků) vždy na začátku, oba však obsahují i další porušené pasáže.

2il [. hd . b] qrb hklh ²⁴	(Je) bůh Baal uvnitř paláce
3w tšnyn . šlm . bšl	svého? A odpověděl služebník
4in . bšl . b bhth	Baalův: „Baal není v domě
5il hd . b qrb . hklh	svém, není Bůh Hadad uvnitř
6qšthn . ašd . b ydh	svého paláce.
7w qššth . bm . ymnh	Popadl svůj luk a šípy,
8idk . l ytn . pnm	a obrátil se k pobřeží Šamaku,
9tk . aš . šmk . mla<t> . rumm	plnému divokých býků.“ ²⁵

Druhý sloupec KTU 1.10 začíná sháňkou po Baalovi. Zatímco se Baal vydal k pobřeží na lov, přichází (nebo přilétá) k jeho sídlu Anat. Dozvídá se, že Baal ve svém paláci není a v následujících řádcích se vydává za ním. Na druhém řádku překládáme *il hd* jako bůh Baal, neboť se jedná o jeden z titulů boha Baala. (Stejně tak činíme v různých úsecích s různými jmény, když si díky paralelismům pravděpodobně, že se jedná o jednu a tutéž postavu.

²⁴ První řádek sloupce je nečitelný.

²⁵ Přesněji: „(Je) bůh Hadad v nitru paláce svého(?)“ A odpověděl mladý (služebník) Baalův: „Není Baal v domě svém, bůh Hadad v nitru svého paláce. Luk uchopil do ruky své, a šíp(y) do pravé ruky své. Pak zajisté obrátil svou tvář směrem k pobřeží *šmk*, plného (divokých) býků.“

Text označuje, místo, kam se Baal vydal na lov, jako *aḥ šmk* – břeh Šamaku. O. Stehlík uvádí, že se s největší pravděpodobností jedná o geograficky určité místo, které mnozí badatelé identifikují s Chulským jezerem²⁶ a ve stejném smyslu o lokalizaci hovoří i G. del Olmo Lete.²⁷

Chulské jezero se nachází v Chulském údolí, asi 30 km severně od Galilejského jezera, tedy asi 280 km vzdušnou jižně od města Ugaritu. V padesátých letech minulého století proběhla široká drenáž jezera a okolních bažinatých oblastí za účelem jejich přizpůsobení zemědělským potřebám, ovšem před tímto zásahem bylo jezero více než 5 kilometrů dlouhé a skoro 4.5 kilometru široké. Bylo jen asi 1.5 metr hluboké v létě, a 3 metry v zimě. Jezero, jeho bažinaté okolí, přilehlé prameny a potoky, vytvářelo prostředí vhodné pro život rozmanitých druhů fauny i flóry, a bylo klíčovou zastávkou pro stěhovavé ptáky mezi Evropou a Afrikou. Ch. Dimentmana a jeho spolupracovníci na základě přezkoumání značného množství literatury i vzorků uvádějí 260 druhů hmyzů, 131 druhů ptactva, 95 korýšů, 30 plžů a mlžů, jedenadvacet ryb, sedm obojživelníků a plazů a tři savce.²⁸

10tšu knp . btl . šnt	Roztáhla křídla panna Anat,
11tšu . knp . w tr . b šp	zamávali jimi a odlétla k pobřeží
12tk . aḥ . šmk . ml . rumm	Šamaku plnému divokých býků.
13w yšu . šnh . aliyn . bšl	A zvedl oči své, nejmocnější
14w yšu . šnh . w yšn	Baal, zvedl oči k obloze a
15w yšn . btl . šnt	zahlédl ji. Uviděl pannu Anat,
16nšmt . bn . aḥt . bšl	(tu) nejpůvabnější mezi sestrami Baalovými. ²⁹

Řádky 11–16 představují jeden z nejtěžejnějších úseků pro ikonografii Anat. Řádky 10–11 popisují, že Anat zdvihá křídla a vzduchem se vydává za Baalem. Jedná se tak o úsek, kde máme jasně uvedeno, že Anat vystupuje v ptačí podobě. Podobné spojení s ptáky ještě uvedeme později v souvislosti s textem KTU 1.13, stejně tak s ptactvem spojována i v příběhu o Aqhatovi. O. Stehlík například nejasné epiteton bohyně Anat *ybmt limm*, které

²⁶ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 159

²⁷ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 135

²⁸ <https://www.jewishvirtuallibrary.org/hula-valley> (8.7.2020)

²⁹ Doslovněji: „Pozvedla křídlo/a panna Anat, a vydala(?) se v letu k pobřeží Šamaku plnému divokých býků. A zvedl oko své/oči své nejmocnější Baal, zvedl oko své/oči své a uviděl (ji). Uviděl pannu Anat, nejpůvabnější ze sester Baalových.“

my buď nepřekládáme, či vždy nahradíme jiným vhodným Anatiným přízviskem, překládá jako *Holubice Limova*.

Dalším pojmenováním Anat je *nšmt bn aht bšl* – půvabná/nejpůvabnější mezi sestrami Baalovými. Slovo *nšmt* bychom mohli také přeložit jako krásná, rozkošná, líbezná. Olmo Lete dodává, že se jedná o časté označení milenek a manželek v mytologických a lyrických textech starověkého Východu.

17l <i>pnnh . ydd . w yqm</i>	Přistoupil k Anat a zahleděl se jí
18l <i>pšnh . ykrš . w yql</i>	do tváře, poklonil se jí až
19w <i>yšu . gh . w yšh</i>	k nohám, pozvedl svůj hlas a
20hwt . aht . wn ark	řekl: „Bud’ zdráva, sestro, a na dlouhá léta! ³⁰
21qrn . dbatk . btl . šnt	Roh síly tvé, panno Anat,
22qrn . dbatk . bšl . ymšh	roh síly tvé, Baal pomaže.
23bšl . ymšh . hm . b šp	Baal pomaže jej v letu.
24nšn . b arš . iby	K zemi srazíme nepřítel mého,
25w b špr . qm . ašk	do prachu, nepřítel bratra tvého!“

Fráze *hwt aht wn ark* na dvacátém řádku je překládána různě, je však jisté, že se jedná o pozdrav. *hwt* je odvozeno z kořene *h-w-y* nebo *h-y-y* – žít, být naživu. Překládáme ale jako *bud’ zdráva*, neboť se nám to zdá přirozenější českému čtenáři. *ark* je odvozeno od kořene *ʔ-r-k* – žít dlouho. O. Stehlík tuto frázi překládá jako *bud’ živa, sestro, a budiž dlouhověká*, při čemž se odvolává na překlad N. Wyatta.³¹ Překláníme se ke stejnému významu.

Anatin roh či rohy na řádcích 21–22 by mohly ukazovat na druhou podobu, ve které Anat vystupuje. Mnohokrát je v textu označována jako *arh bšl* – kravička Baalova.³² Je tedy možné, že Anat přilétla k pobřeží jako pták, a následně svou ptačí podobu vyměnila za podobu kraví, není to však jisté. Jak Stehlík tak Olmo Lete připomínají četnost vyobrazení bohyň s rohy, rohy mají navíc samy o sobě bohatou symboliku – roh jako symbol moci, síly,

³⁰ Doslovněji: „K tváři její (Anat) přistoupil a postavil se, k nohám jejím padl a klaně se. A pozvedl svůj hlas a řekl: „Bud’ živa, sestro, a bud’ (živa) dlouhou dobu!“

³¹ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 160

³² I přes to, že *arh* označuje spíše krávu, jalovici, a mnozí badatelé také volí tento překlad a Anat označují jako *kravku* či *jalovici Baalova*, přikláníme se my k zdrobnělému *kravička*. Nemyslíme tím však mládě.

či jako symbol sexuality a plodnosti.³³ My se v tomto případě přikláníme k poslednímu významu, tedy rohu jako symbolu sexuality a plodnosti, vzhledem k tomu, co v textu následuje dál.

26w tšu . ſnh . btl . ſnt	A zvedla oči panna Anat,
27w tšu . ſnh . w tſn	zvedla oči a spatřila,
28w tſn . arḥ . w tr . b lkt	spatřila kravičku. A v chůzi,
29tr . b lkt . w tr . b ḥl	v chůzi a v bolesti,
30[b]nſmm . b ysmm . ḥbl . ktrt	ve slastném, v překrásném
31[ql] . l bſl . ſnt . tnn ³⁴	obklopení Košarat,
	vzdech k Baalovi vydala.

Řádky 26–28 mají podobnou strukturu jako řádky 13–15. Gramaticky na nich nečihá žádná velká záludnost, snad jen kromě tvaru singuláru *ſnh* – oko své, zde se však domníváme, že se jedná o vyjádření toho, že se Anat podívala, vzhledla, upřela zrak a podobně. Kromě toho, i slovník uvádí časté užití *ſnh* v místech, kde bychom očekávali duál. Překládáme tak bez dalšího váhání jako *oči své*.

Stejně tak řádky 28 a 29 obsahují spojení podobné již dřívějšímu. *w tr b ſp* na řádku 11 jsme překládali zkráceně *v letu*. O. Stehlík tuto větu překládá jako *a obrátila se v let*. Sloveso *tr* by však mohlo být odvozeno od kořene *t-r* – cestovat, hledat, procestovat. Domníváme se, že by se mohlo jednat o obdobu českého *jít pěšky* a tak dále. Spojení na těchto řádcích *w tr b lkt* a *w tr b ḥl* proto překládáme jednoduše *v chůzi* a *v bolesti*, *tr* by mohlo v těchto spojeních fungovat jako pomocné sloveso, ovšem je to jen naše domněnka. Význam tak jako tak zůstává stejný. Je téměř jisté, že Anat skutečně k pobřeží Šamaku letěla, a na místě změnila podobu, ať už do své původní, či kraví.

V bolesti se ocitá pravděpodobně ve spojení se zástupem Košarat (*ḥbl ktrt*), které byly bohyněmi radostí i strastí – slasti i bolesti – spojenými se sexuálním stykem a porodem.³⁵ Zejména právě díky zmínce o Košarat můžeme na tomto místě předpokládat milostné spojení Baala s Anat, a pravděpodobně i samotný porod. Může nás napadnout ještě jedna možná interpretace, zřejmě méně pravděpodobná: Anat již byla v očekávání, a porodila, když přiletěla za Baalem k jezeru.

---

³³ tamtéž

³⁴ Následuje ještě asi devět řádků, jsou však porušeny.

³⁵ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 160

Následuje třetí sloupec KTU 1.10, ten je ovšem zachovalý jen částečně. U většiny řádků je narušena pravá strana, takže často chybí několik znaků k dokončení myšlenky. Rozhodli jsme se proto překládat jen ty části, které doplnila třetí edice KTU₃, ostatní necháváme nepřeložené a nedoplňujeme text o vlastní rekonstrukce a návrhy.

¹ [x]xxm arḥt . tld[ ]	...kráva porodila telátko
² alp . l btlt . ṣnt	ano, panna Anat, mlád'átko,
³ w ypt . l ybmt lim[m]	vskutku, kravička Baalova. ³⁶
⁴ w yṣny . aliyn [. bṣl]	A nejmocnější Baal řekl:
⁵ lm . k qnyn . ṣlx[x]	ano, jako stvořitel(é)...
⁶ k drd<r> . d yknn[ ]	jako rodiče, kteří vychovali...

Interpretace ani překlad zde nejsou úplně jasné. Nejednoznačnost slova *l* umožňuje první řádky překládat jako *kravička porodila telátko*, *ano, Panna Anat*, *a mlád'átko*, *vskutku*, *milá Baala*, ale také *kráva porodila telátko pro Pannu Anat*, *mlád'átko pro kravičku Baalovu*. Jak píše O. Stehlík, některými badateli byla zpochybněna aktivní účast na sexuálním styku s Baalem, a byla brána jako pouhý svědek jeho styku s jinou krávou.³⁷ Skutečnost je tedy taková, že nemůžeme s jistotou říct, že Anat skutečně rodila. Když se vrátíme zpět, a vzpomeneme si na všechny zmínky, kde se objevil porod spojený s Anat, bývá často uvedeno, že rodí *kravka* či *dívka*, nicméně nikde není napsáno nic ve smyslu *btlt ṣnt tld bn l bṣl*. Nicméně, mohlo by se jednat o to, že Anat rodí, popřípadě že mezi ní a Baalem dochází k sexuálnímu styku výhradně v podobě krav, protože i když spojení Anat s porodem není stoprocentní, je velmi silné, a je pravděpodobné, že potomka Baalovi skutečně porodila.

Již výše jsme uvedli, že bůh El je nazýván otcem bohů a lidí. Ašera, jeho partnerka je označována jako *qnyt ilm* – předkyně nebo předchůdkyně bohů. Řádky 5–6 tak mohou odkazovat na to, že Baal nyní „drží v rukách potomka“, stejně jako jednou jeho rodiče svírali v náručí jeho a ostatní bohy. Nicméně, jedná se jen o tento krátký úsek, na sedmém řádku děj pokračuje dál, okraje tabulky jsou nečitelné, takže se nedovíme nic konkrétnějšího.

⁷ bṣl . yṣgd . mli[ ]	Přistoupil Baal...
⁸ il hd . ml[[x]]a . uṣ[bṣth]	bůh Hadad se zduřelým...
⁹ blt . p . btlt . ṣn[t]	Připravena byla panna Anat,

³⁶ *Kravička Baalova* by v ugaritštině bylo *arḥ bṣl*, jako jsme viděli v KTU 1.10ii. My tímto pojmenováním zde nahrazujeme nejasný epiteton bohyně Anat *ybmt limm*, neboť je jisté, že se jedná o Anatu.

³⁷ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 158

10w p . nšmt . ašt . b[šl]	ano, nejpůvabnější sestra Baalova. ³⁸
11yšl . bšl . b šr	Baal vystoupil na horu,
12[[b]] w bn . dgn . b š[xxxx]	a syn Dáganův na...
13bšl . ytb . l ksi[. mlkh]	(kde) se posadil na královský
14bn . dgn . l kšt[. drkth]	trůn, na stolec moci své.
15l alp . ql . zr[ ]	K telátku rychle se vrátil,
16l a<l>p . ql . nd . [ ]	k telátku pospíchal. ³⁹

Řádky 7–10 s největší pravděpodobností obsahuje popis sexuálního styku mezi Anat a Baalem. Navíc, se zde opět objevuje Anatino pojmenování *nšmt ašt bšl*. Následně bůh Baal vystupuje na horu, kde sedá na svůj trůn, můžeme proto předpokládat, že hora, na kterou vystupuje, je hora Sáfon. Jak už jsme se několikrát přesvědčili, časové rozmezí všech dějů zahrnutých v textu nemusí nutně navazovat, a tedy to, že se Baal odebrá zpět na trůn, není ničím zvláštním. Představa by mohla být taková, že po koitu s Anat se (i když ne nutně ihned po něm), se odebrá do svého paláce, aby se opět věnoval svým povinnostem, pak se opět vrací k Anat a k narozenému telátku.

17tlk . w tr . b[ ]	Chodila...
18b nšmm . b ys[mm]	ve slastném, v překrásném...
19arh . arh . [ ]	kravička, kravička...
20ibr . tld[ ]	porodila býčka...
21w rum . l x[ ]	a býk...
22thbq . a[rh]	obejmula kravička...
23thbq . arh[ ]	sevřela v náručí...
24w tksynn . b tdh	a zakryla jej prsem svým.
25yšl . šrh . w šhph	Princ sál její mléko,
26[xx] šhp . [[t]]šgrth	(krmil se) mléčkem, maličký.

³⁸ Doslovný překlad by byl jiný: „Přistoupil Baal s(?) naplněným...(přistoupil) bůh Hadad s naplněným prstem. Vlhká byla vagina/ústa Panny Anat, (a) nejlíbeznější sestry Baalovi.“ Přitom společně s dalšími badateli předpokládáme, že rekonstruované *ušbšth*, obvykle znamenající prst, může označovat a zde označuje mužský pohlavní úd. *bšt* neobsahuje žádný z nám dostupných ugaritských slovníků, přidrželi jsme se proto návrhu O. Stehlíka, který jej odvozuje od hebrejského kořene $\sqrt{\text{ללל}}$ – mísit, vlhnout. (O. Stehlík, str. 161)

³⁹ I zde by byl doslovný překlad jiný, k tomu nám navíc situaci komplikují nekompletní řádky: „Baal vystoupil na horu, (a) syn Dáganův na...Baal se posadil na trůn vlády své, na stolec moci své. K telátku rychle (šel)/hlas...k telátku rychle (šel)/hlas...“

Tato část tabulky je bohužel z velké části nečitelná. I tak jsme se rozhodli ji zde ponechat, a to zejména pro to, že se zde objevují krátké výroky o narození malého býčka – prince. Nicméně, i tak se náš překlad liší od překladu Stehlíka i Olmo Leteho. Řádky 24 a 25 Stehlík překládá jako *a přikryla jej dvěma...a vystoupila pupeční šňůra její a placenta její. šrh* však může znamenat *pupek*, ale také *princ*, ke kterému by v následujícím řádku byl paralelismus v *šgrth* – její maličký, její děťátko. Zatímco předešlý úsek popisoval činnost Baalovu, tento vypráví o tom, co se odehrává s Anadou a děťátkem – a opět zdůrazňujeme, že text nemusí popisovat události chronologicky.

27yrk . tfl . [[k]] ġr	Po svahu vyšplhala na horu,
28mlsmt . b ġr . tliyt	úbočím vystoupala na horu
29w tfl . bkm . b arr	vítězství.
30bm . arr . w b špn	A vystoupala potom na <i>arr</i> ,
31b nfm . b ġr . tliyt	na <i>arr</i> , na Sáfon,
	na vznešenou horu vítězství.

Řádky 27–31 pravděpodobně popisují výstup Anat na Baalovu horu Sáfon. V případě řádků 27 a 28 se jistě jedná o paralelismy. Pro *yrk* najdeme ve slovníku možné české protějšky: *svah*, *stráň*, *úbočí*, a pro *mlsmt* *výstup* nebo *stoupání*. V případě *arr* se z kontextu jedná pravděpodobně o další označení Baalova sídla. K tomu Olmo Lete dodává, že z administrativních textů se zdá, že se jedná o označení distriktu, ve kterém se hora Sáfon nachází.⁴⁰

32ql . l bfl ttnn	Promluvila k Baalovi:
33bšrt . il . bšrt . bfl	„Boží zprávy, Baale, přijmi (je)!“
34w bšr . ħtk . dgn	A vyslechl radostnou novinku,
35k . ibr . l bfl [.] yld	syn Dáganův,
36w rum . l rkb [.] řrpt	že se narodil býček Baalovi,
37yšmĥ . aliyn . bfl	býk pro jezdce na oblacích.
	Raduje se, nejsilnější Baal.

V poslední části třetího sloupce, a tedy i celé tabulky, Anat sděluje novinku o narození Baalova syna – býčka. *il* na druhém řádku může samozřejmě označovat boha Ela, znamená

⁴⁰ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 135

ovšem také *būh* obecně. O. Stehlík také navrhuje možnost překladu adjektivem – božský.⁴¹ U slovesa *bšrt* máme více možností. Sloveso odvozené od kořene *b-š-r* může znamenat *sdělit* nebo *oznámit dobrou zprávu*, ale také *radovat se z dobré zprávy* či *obdržet* nebo *slyšet radostné zprávy*. Substantivum *bšrt* odvozené od stejného kořene pak může znamenat samotnou *radostnou zprávu*. O. Stehlík i Olmo Lete překládají slovesa jako imperativy, tedy oba shodně jako *radostnou novinu, Baale, přijmi*.⁴² I my se přikláníme k tomuto překladu, vzhledem k pravděpodobnému uvedení přímé řeči Anat v *ql l bšl ttnn*.

I k těmto výše projednávaným aspektům bohyně Anat máme ještě krátké zprávy a výroky, které ji popisují jako bohyni krásy. Například zpráva o líčení Anat na počátku KTU 1.3ii, nebo její podobná příprava před cestou za Baalem v KTU 1.3iii. Ještě tedy budeme krátce věnovat pozornost těmto úsekům.

KTU 1.3ii 2–3, 31–33 a 38–41:

<i>2kpr . šbš . bnt . rḥ . gdm</i> <i>3w anhbm</i>	Henna sedmi dcer, koriandrová vůně a purpur.
<i>31yšq . šmn</i> <i>32šlm b šš . trḥš . ydh . bt</i> <i>33lt . šnt . ušbšth . ybmt . limm</i>	Nádobu naplnila olejem míru, omyla ruku svou, panna Anat, prsty své krve zbavila, bohyně. ⁴³
<i>38thšpn . mh . w trḥš</i> <i>39tl . šmm . šmn . arš . rbb</i> <i>40rkb . šrpt . tl . šmm . tskh</i> <i>41[r]bb . nskh . kbkbm</i>	Nabrala (s) vodu a omyla se, rosu nebes, olej země, déšť vozataje na oblacích. Rosu nebesa vylila, déšť seslaly hvězdy. ⁴⁴

První řádek KTU 1.3ii se nezachoval, první úsek však pravděpodobně popisuje Anatinu přípravu, líčení a oblékání. *kpr* překládáme jako *henna*, pravděpodobně se jednalo o látku v podobě prášku či barvy, kterou bylo možné zdobit obličej či tělo. Označení henny jako

⁴¹ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 163

⁴² STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 163; OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, str. 134

⁴³ Přesnější překlad by byl: „Do nádoby byl vlit panenský olej/olej míru. Omyla ruku svou panna Anat, prsty své bohyně.“

⁴⁴ Doslova by znělo: Rosu vylila nebesa, déšť vylily hvězdy.“

sedmi dcer by mohlo označovat množství, ale není to nutné. O. Stehlík však *kpr* překládá jako *vůně*, a *šbʿ bnt* jako *sedm tamaryšků*, přičemž odkazuje na Wyatta, který poukazuje na podobnost ugaritského *bnt* s asyrským *bīnu* – tamaryšek, tamaryškové dřevo.⁴⁵ Jako vůně pak překládáme *rh*. Ugaritské *anhbm* podle slovníku označuje *esenci z mořského šneka*. Jedná se pravděpodobně o purpur, barvivo, které bývalo získáváno z měkkýše ostranky, žijící ve středomořských oblastech.⁴⁶ Mohlo se tedy jednat o barvu, kterou Anat nanášela přímo na sebe, ale také kus látky obarvenou touto esencí.

Řádky 31–33 popisují pravděpodobně jakýsi očistný rituál. Kdybychom tu část, kdy Anat bojuje ve svém paláci interpretovali jako rituál, jednalo by se jistě o rituální očištění prostoru, i Anat. Podobné obrazy jsou popsány i v následujících řádcích 38–41. O. Stehlík k tomu dodává, že kultické omývání bylo běžnou nutností před vstupem do chrámu. Jeho poznámku, že v tomto případě se jedná o omývání bohyně jako přípravu na audienci u Ela, nemůže brát se stoprocentní jistotou. Jak už jsme několikrát uvedli, děj jednotlivých úseků nemusí vždy nutně následovat. V tomto sloupci se už navíc nenachází žádná další zmínka o tom, kam se Anat chystá, a následující sloupec ukazuje dění u Baala, který k Anat posílá posly. Nemůžeme tedy říct, kam se Anat chystá. Každopádně, význam textu se nemění, a pokud se nejedná o rituální omývání bohyně po rituály bitvy, jedná se koupel Anat po krvavém boji.

---

⁴⁵ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 101

⁴⁶ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 170

1.4 Modlitba k Anat, panně a matce

Poslední text, kterým se budeme detailněji zabývat, je KTU 1.13, také známý jako Anatin žalm⁴⁷ nebo text o panně-matce. Jedná se o krátkou pasáž, pouze v jednom sloupci, ve které jsou jednotlivé řádky, až na výjimky, odděleny linkami. Anatin žalm obsahuje – někdy ve velmi krátkých výrocích – téměř vše, co jsme se o Anat doposud dozvěděli z předchozích úryvků mýtu o Baalovi. O. Stehlík uvádí, že někteří badatelé považují text za zařikání proti neplodnosti. To ovšem není případ G. del Olmo Leteho, který ve své knize uvádí, že se – dle jeho názoru – jedná spíše o další text rozvíjející ten aspekt Baalovského cyklu, který rozvíjí charakteristiku Anat jako „kravičky Baalovy“, jako je tomu v KTU 1.5v nebo KTU 1.10 a 1.11. Jak doplňuje, text obsahuje mytologicko-dogmatický „výťah“ o osobnosti Anat jako bohyně války i plodnosti, který navíc spojuje její panenský i mateřský aspekt.⁴⁸

My sami zde tuto kapitolu nazýváme *modlitbou* k Anat, ale existují i tací badatelé, kteří se vyslovují zřetelně proti označení KTU 1.13 za modlitbu či zařikání. Takovým badatelem je například Dalibor Anatalík. Celý text nazývá *fragmentem mýtu o vyvolení Anat*, a jak brzy uvidíme, v jeho překladu se Anatin mateřský aspekt naprosto vytrácí.

2[xx]rhm . tld .	...dívka porodila Baalovi
3bn[. l bšlm .]hym . tn . ym .	chlapce. Druhý den probodá,
4m . špl[. tlt .]ymm . lk .	třetí den sráží (nepřátele), čtvrtý
shrg . ar[bš .]ymm .	den zabíjí pro tebe.

O. Stehlík ve své knize uvádí, že tento text Anat charakterizuje jako divokou bojovnici hned o samého začátku. Pro první řádek totiž volí překlad *dělohy narodila ses*, i když v poznámce pod čarou uvádí i další možné překlady.⁴⁹ Jako jeden z důvodů by mohl být ten, že starší vydání KTU₂ neuvádí doplněnou a nově zrekonstruovanou část textu: bn[. l bšlm .], který uvádí KTU₃. Z tohoto důvodu se přikláníme k překladu *dívka porodila syna pro Baala*, i když si uvědomujeme, že se jedná o rekonstrukci, a první řádek a část druhého řádku jsou porušeny.

Stejně tak není jednoznačná ani interpretace následující části. Spojení *tn ym*, *tlt ymm* a *arbš ymm* se dají přeložit jako „dva dny“, „tři dny“ a „čtyři dny“ stejně dobře jako „den druhý“, „den třetí“ a „den čtvrtý“. O. Stehlík navrhuje chronologickou interpretaci, podle které se

⁴⁷ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 170

⁴⁸ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 143

⁴⁹ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 170

Anat první den narodila, aby následující den proklela, ponížila, a čtvrtý zabila, ovšem stále pravděpodobně neuvažuje rekonstruovanou část. Přikláníme se tedy k interpretaci, podle které se Anat jednoho dne rodí Baalův potomek, načež již další den (a i ten další, a další) se vrací ke své oblíbené činnosti – boji.

Existuje zde ještě jedna odlišnost našeho překladu od překladu O. Stehlíka i G. del Olmo Leteho. Zatímco oba badatelé *lk* interpretují jako infinitiv od kořene *h-l-k* (chodit, jít), my se přikláníme k významu *lk* jako předložky se zájmeným sufixem tedy *pro tebe* nebo *za tebe*. V tom nevidíme problém, když uvážíme, že text možná představuje nějaký druh modlitby či zaklínadla, s mytologickými prvky. V takovém textu bychom jistě mohli vzhlížet k Anat a oslovovat ji jako bohyni, která porodila následníka trůnu Baalova, a dennodenně se za nás bije. Pokud by byla rekonstrukce správná, je možné, že se bojovná aktivita Anat týká Baala, stejně jako narození syna – Anat se bije za Baala a pomáhá srážet na kolena jeho nepřátele.

<i>sb šr .</i>	V Týru jsi
<i>škp . šsk . [d]m . l ḥbšk .</i>	krev prolévala. ⁵⁰ (Ty, která si)
<i>štk . riš[t .]l mhrk .</i>	dlaně a hlavy k opasku vážeš.
<i>šw šp . l ḏr[š] . nšrk .</i>	A létat můžeš po boku orlů
<i>šw rbš . l ḡrk . inbb .</i>	svých.
	A odpočíváš na hoře tvé, Inbabu.

Pro *b šr* jsme ve slovníku našli jeden možný překlad – v Týru. Bohužel, nemáme žádnou další zmínku o bitvě v nebo u Týru, které by se Anat účastnila. Ani Olmo Lete ani Stehlík ve svém překladu tuto část nemají, vysvětlením je absence rekonstrukce stejně, jako tomu bylo na třetím řádku. Můžeme si připomenout, že to bylo „mezi dvěma městy“, kde Anat bojovala a jako trofeje si odnášela usekané hlavy a dlaně padlých bojovníků, a tak nás jistě napadne, jestli jedním ze dvou měst není právě Týros, proto ovšem nemáme žádný jiný podklad. Při překladu jsme navíc změnilí slovosled, kdybychom tak neučinili, *kp šsk dm ḥbšk štk riš* bychom museli přeložit například jako *dlaň at' krev prolévá, k opasku uvaž (váže) si hlavy*, nicméně již z KTU 1.3ii víme, že dlaně a hlavy si Anat skutečně uvazuje ke svému tělu, hlavy k bedrům, dlaně k opasku. Předpokládáme, že i zde se jedná o obdobný

⁵⁰ Lépe „V Týru jsi způsobila, že krev tekla (proudem).“ Podle ugaritsko-anglického slovníku Olmo Leteho a J. Sanmartína by sloveso *šsk* mohlo být odvozeno od kořene *n-š-k* (vylít (se), nalít, rozlít (se), v orig. „to pour out“, „spill“), *š*-kmen pak má označovat tvar znamenající „způsobit vylití“, „přimět téct (proudem)“, v orig. „to make run, flow“. Stejný slovník také uvádí možnost, že by se mohlo jednat o imperativ daného slovesa.

obraz, ačkoliv připomínka, že zde celý obraz popsany v KTU 1.3 chybí, stále zůstává viset ve vzduchu.

Jisté obtíže nám činí i *l mhrk*, které by se dalo přeložit jako *k bojovníku tvému*, nebo *pro bojovníka tvého*. O. Stehlík uvažuje, že by se mohlo jednat i o nějaký část oděvu.⁵¹ Olmo Lete překládá jako *k opasku svému připeťte hlavy svých bojovníků*.⁵²

Také v případě sloves *šp* a *rbš* se jedná pravděpodobně o tvary infinitivů, nicméně oba badatelé, se kterými pracujeme, se je rozhodli překládat a interpretovat jako imperativy. Zatímco O. Stehlík překládá tuto část jako *A leť po boku orlů svých, a spočiň na skále své Inbub*,⁵³ Olmo Lete volí překlad: *...ať orli tví létají z/k pažím tvým. Jdi a odpočiň (si) na hoře své Inbub...*⁵⁴

¹⁰kt . ġrk . ank . ydft .

Perón hory tvé já znám.

¹¹an . atn . at . mṭbk . b gg .

Já ti dal sídlo se střechou do

¹²šmm . rm<m> . lk . prz . kt .

nebes vyvýšenou, tobě (daruji)

perón...⁵⁵

O. Stehlík zde čte místo *atn* (já ti dávám, já jsem ti dal) *ttn* (ty jsi dala), a tuto část tak překládá jako *sama jsi vyvýšila sídlo své nade vše*. Náš překlad se shoduje s překladem Olmo Leteho. Již výše jsme se zmínili o tom, že se jedná o modlitbu, hymnus či zaklínadlo k Anat, dávalo by tak smysl, kdyby „to já ti dávám sídlo“ pronášel věřící. Následující řádky však bývají interpretovány různě. Naše představa je taková, že zatímco řádky 1–9 představily bohyni samou, řádky 10–18 se věnují popisu jejího sídla, chrámu na hoře Inbabu.⁵⁶

Problematickým shledáváme spojení *prz kt*. Pro *kt* najdeme ve slovníku mnohé možné protějšky: perón, jeviště, pódium, stupínek. O. Stehlík odvozuje *prz* od hebrejského kořene פִּרְטַח – rozdělit, zlomit, a celý úsek překládá jako *nebesa nejvyšší sahají až k tobě, rozdělena jsou podstavcem trůnu*. Olmo Lete překládá úsek *b gg šmm rmm lk prz kt* jako *vystoupej na střechu nebeskou, spěchej na hvězdný perón*⁵⁷ k tomu ovšem v poznámce pod čarou dodává,

⁵¹ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 170

⁵² OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 144: „a tu cintura ata las cabezas de tus guerreros“

⁵³ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 170

⁵⁴ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 144: „y vuelen de/a tu brazo tus águilas. y vete a descansar a tu monte Inhub“

⁵⁵ Doslovněji bychom přeložili: „Se střechou nebeských výšin(?), tobě (*prz*) perón.“

⁵⁶ Někteří badatelé název hory Anat vokalizují jako Inbub.

⁵⁷ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 144: „A la techumbre de los cielos elévate y corre al podio de las estrellas.“

že se jedná o pasáž, která bývá různými badateli vykládána a čtena různě. Navíc se podle něj jedná o úsek, který je nesrozumitelný, a déle se u něj nezdržuje.⁵⁸ Zatímco O. Stehlík text rozfázoval na úseky *an atn at mṭbk bgg/šmm rmm lk/prz kt*, Olmo Lete na *an atn at mṭbk/bgg šmm rmm/lk prz kt kbkbm*, ale už nikde nedoplňuje, jak překládá právě klíčové *prz*. Podle slovníku sloveso pravděpodobně odvozuje jako imperativ od kořene *r-z* – konkurovat, soupeřit, běžet, utíkat, a *p* jako slučovací spojku. My jsme se rozhodli v tomto případě ponechat výraz *prz* nepřeložený.

13 kbkbm . <i>ṭm</i> . <i>tpl</i> . <i>k lbnt</i> .	Hvězdy zde padají jako cihly,
14 dr [[x]] <i>ḥm</i> . <i>k yrkt</i> . <i>ṣṭqbm</i> .	...nahrazují trámy...
15 k <i>q[d]šm</i> . <i>tʒpn</i> . <i>l pit</i> .	jako posvátné (předměty).
16 mph [rt] . <i>ḵbt</i> . <i>gnm</i> . <i>w mdbḥt</i> .	Za hranicemi ukrývá trůnní sál, dům, zahrady i oltář.
17 ḥr . <i>k[bdk]</i> . <i>ṣl</i> . <i>kbkbm</i> .	Jeskyně slávy tvé (sahá) nad
18 nṣm . <i>mḥ[m]d</i> . <i>šlm</i> .	hvězdy, líbezný drahocenný obraz.

I tato pasáž nám činila při překladu a interpretaci potíže. Předpokládáme, že i v tomto úseku pokračuje popis Anatina sídla. Bohužel, některá slova tohoto úseku tabulky, která by interpretaci i překlad značně usnadnila, jsou nečitelná a rekonstruovaná, jako *drḥm*, *qdšm* a *mphrt*, i interpretace ostatních badatelů jsou navíc různé. Řádek 13 nám nečinil větší obtíže, navíc se náš překlad více méně shoduje s překladem O. Stehlíka, který také píše o hvězdách, které se v paláci Anat rozprostírají jako dlažba.⁵⁹ Na následujících řádcích jsme sledovali podobnou strukturu textu, a předpokládáme, že rekonstruované *drḥm*, by mohlo označovat něco, co v Anatině paláci nahrazuje trámy, sloupce či podpěry. *ṣṭqbm* by mělo označovat druh stromu, který by v chrámě představoval nebo označoval posvátné místo nebo předměty. V tomto případě se ale jedná o naši představu a rekonstrukci, založenou především na užití předložce *k* a na předpokladu, že se jedná o popis sídla.

18 trḥš .	Vykoupala se panna Anat,
19 btlt . <i>ṣnt</i> . <i>tptrṣ</i> . <i>ṭd</i> [.]	omyla také hrudník svůj,
20 limm <i>w tṣl</i> . <i>ṣm</i> . <i>il</i> .	bohyně, a obrátila se k bohu
21 abh .	Elovi, otci svému.

⁵⁸ tamtéž, str. 145: „Éstas y las siguientes líneas son leídas de modo muy diferente por otros autores. El texto es muy deficiente y oscuro, de manera que no merece la pena detenerse a discutir y consignar tales hipótesis.“

⁵⁹ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 171

Sloveso *tptrʿ* O. Stehlík odvozuje od hebrejského פָּרַע – vlasy, prameny (vlasů), zatímco mnozí jiní badatelé prý sloveso odvozují od hebrejského kořene פָּרַע – vznešený, vysoký, a překládají ho jako *okrášlit se*.⁶⁰ My jsme zvolili ze slovníku kořen slovesa *p-r-ʿ*, umýt (se), vykoupat (se), stejně jako G. del Olmo Lete. Rozdílné jsou i překlady následujícího spojení *td limm*. Zatímco Stehlík čte společně první edicí KTU₁ *tb limm* a překládá jako *družka Limmova*, stehlík čte jistě *td* a překládá *td limm* pravděpodobně jako *luno* nebo *kojná národů*.⁶¹ Je velmi pravděpodobné, že se zde skrývá paralelismus k *btlt ʿnt*, a že se tedy jedná o další možné epiteton bohyně Anat. Mohli bychom také počítat s variantou, kdy písař opomněl napsat již známou část Anatina jména – *ybmt* – a text frázovat jako *trhš btlt ʿnt/tptrʿ td limm*, k tomu se také přikláníme, vzhledem k následujícím řádkům, na kterých se již objevuje syn Anat, kterého si přikládá k prsu (hrudníku).

Celý text až na řádek 21 D. Antalík interpretuje jako řeč boha Ela k Anat. Nejprve vypráví o její bojovné povaze a nabádá ji k bojům dalším. Následuje popis výstavby Anatina paláce opět bohem Elem, a následnou Anatinou rituální koupelí před jejím vstupem do Elova paláce, kde mu děkuje za postavený chrám.⁶²

21 <i>hʒr . pʿlk . ytb</i> [.]	Sídlo pro tebe zhotovené...
22 <i>šmʿk . l arh . w bn . l [t] d</i> [.]	„Naslouchá ti, ó Kravičko, a ty
23 <i>limm . ql . b udnk . w tʿš</i> [.]	nasloucháš jemu.“
	A syna k prsu (přikládá),
24 <i>k rtqt . mrgt . [[kd .]]</i>	bohyně.
25 <i>k d lbšt . bir</i> <h>	Jak podplatila... ⁶³

O řádcích 21–25 jsme se rozhodli zde pojednat komplexněji, a to z důvodu jejich obtížného překladu i interpretace. Představíme nejprve překlad O. Stehlík, později G. del Olmo Leteho, konečně pak uvedeme, jak jsme se rozhodli text rozfázovat, přeložit a interpretovat my. Obecně můžeme jen uvést, že jak na osmnáctém řádku byl dokončen popis Anatina domu, tak se v tomto úseku jedná o následníku Baalova trůnu, syna, kterého mu Anat porodila (možná na začátku této tabulky).

O. Stehlík tuto část překládá následovně:

⁶⁰ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 171

⁶¹ ve špan. *seno de los pueblos*

⁶² ANTALÍK a kol. *Na stezkách domu Baalova*, 2014, str. 80

⁶³ Doslovněji: „Sídlo zhotovené pro tebe...naslouchá ti, ó kravičko, a syn u hrudi bohyně hlas k uším tvým vydává. Jako spoutala úplatkem, jako když oděla v oheň(?)“

²¹Na dvoře – jednání tvé necht' je úspěšné.

²²Ať naslouchá ti, ó Kravko,
a chápe tě, ó družko ²³Limova.

Hlas můj uší tvých ať dosáhne
a...

²⁴jako jsi spoutal zlostníky,
²⁵jako když ses oděl světlem.⁶⁴

Gregorio del Olmo Lete zvolil stejné frázování, ovšem jiný překlad některých částí textu:

(Ten) dům, zhotovený pro tebe, je dokonalý!

Tebe poslouchá, ó Kravko,
a (tobě) věnuje pozornost, ó Lúno národů.

Jeho hlas k tvým uším nyní doléhá:

Protože jsi spoutala zvrácenost,
(když jsi byla) oděná světlem.⁶⁵

Můžeme vidět na první pohled, že překlady obou badatelů jsou velmi odlišné, a ani jeden z nich nám nepodává příliš jasný obrázek o tom, co se nyní v textu odehrává. Ve Stehlíkově podání se zdá, že se Anat vydala k otci za účelem nějakého jednání,⁶⁶ přičemž ten, kdo text odříkává či čte by tak Anat přál, aby u otce – dost možná s nějakým požadavkem – dopadla dobře. Když pak říká: „Hlas můj uší tvých ať dosáhne“, jakoby říkal: „Ať je vyslyšena má modlitba“ nebo „Vyslyš mou modlitbu“.

Olmo Lete překládá nicméně tento úsek jinak. Teprve na jednadvacátém řádku zakončuje popis Anatina chrámu prohlášením, že její dům zkrátka nemá chybu, dvaadvacátým řádkem pak začíná nové téma textu, které se týká novorozeného prince, syna Baalova. (K tomuto se konečně přikláníme i my, neboť na následujících řádcích se dovídáme o nebeských poslech, kteří přijíždí, aby malého prince (zřejmě) přivítali, popřáli mu moc a sílu do dalších dní – aby mu požehnali.) Olmo Leteho překlad dává na první pohled rozhodně větší smysl, nebo lépe, poskytuje pro nás ucelenější obraz.

---

⁶⁴ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 172

⁶⁵ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 145: „*¡La casa, hecha para ti, es perfecta! Te escuchó, ¡oh novilla!, y prestó atención, ¡oh Seno de los pueblos!, (su) voz a tus oídos hace ahora llegar (?): Por haber ligado a la perversión, revistiéndote así de luz,*“

⁶⁶ Možná božského shromáždění, ke kterému by snad mohlo odkazovat *mḫrt* na 16. řádku.

Pokusíme se úsek rozebrat také gramaticky a podívat se tak na to, proč asi badatelé rozhodli pro ten a ten překlad a interpretaci. Ugaritské *ḥzr* by mělo označovat *sídlo* či *palác*. Tento prvek obsahují oba překlady, předpokládáme však, že pro Stehlíkovu verzi překladu by se předložka projevila i v ugaritském textu, i když to samozřejmě není nikdy stoprocentní. Zatímco O. Stehlík překládá *pfl-k* jako *jednání tvé*, Olmo Lete jej pravděpodobně odvozuje od kořene *b-ḥ* – vstoupit, přijít, dosáhnout, těžko říct, jestli také dokončit, a překládá jako *pḥ-l-k* – *zhotovený pro tebe* (dosažený pro tebe?). Můžeme si všimnout podobnosti obou překladů *yṯb*, nicméně, ani jeden badatel nám nezanechává informaci, z jakého kořene slovo odvodil, i když ve slovníku můžeme najít možné překlady *ṯb* jako *dobrý, čistý, prvotřídní*. Následující úsek je pravděpodobně možný přeložit oběma způsoby, nicméně druhá edice KTU₂, se kterou Stehlík pracoval, ještě neuvádí rekonstruované *w bn l ṯd*. Do této doby nám neznámý epiteton bohyně *ṯd limm* jsme již rozebírali výše. Řádky 24–25 se skutečně jeví trochu cize a nejasně. Překlady obou badatelů jsou hodně podobné. Jak už jsme však zmínili (a mohli jsme to také sledovat v průběhu čtení a rozboru celého textu KTU 1.13), tento text obsahuje často krátké obrazy, obraty a pojmenování, týkající se Anat, které nám dávají smysl zejména v souvislosti s tím, co z textu Baalovy cyklu nebo eposu o Aqhatovi. Obrazy se rychle mění, a samy o sobě by i jiné jen těžko dávaly smysl. Na tomto místě připomeňme, že z Baalova cyklu se nám asi polovina celého příběhu nedochovala! Je to několik celých řádků, v některých případech dokonce celých sloupců, které nemáme k dispozici, a které by možná mohly objasnit ty těžce interpretovatelné úseky, které nám dnes nedávají smysl.

V našem překladu jsme se rozhodli ponechat některá slova nepřeložená. Jedná se o *yṯb*, a celý řádek 25, *kd lbšt birh*. Nemáme zprávy o tom, že by Anat sebe, nebo někoho jiného odívala ohněm, vyjma toho úseku, kdy se vydala za bohem smrti zachránit či pomstít Baala. Míjíme, že je to velmi slabá indicie k tomu, abychom mohli říct, že se bezpochyby jedná o tuto událost, zároveň ji však udržíme v paměti. Podobně je to i s úplatkářstvím, kterým je Anat známá jak z mýtu o Baalovi, ve kterém podplácí bohyni Ašeru, aby ta zapůsobila na svého druha Ela, a Baal tak dosáhl svého paláce, tak z eposu o Aqhatovi, kde se Anat snaží podplatit Aqhata kde čím, aby získala jeho luk, který pro něj vyhotovil ugaritský bůh-řemeslník Košar a Chasís.

25mlak[[k]] .

26šmm . tmr . zbl . ml<a>k .

27šmm . tlak . ḥl . amr .

28bnkm . k bkr[.]zbl . am .

Nebeský posel žehná princí,

nebeský posel přináší mu sílu:

„Dávám sílu synu tvému, tvému

princi prvorozenému. A žehnám

29rkm. agzrt . ʕ[n]t . arḥ .	i tobě! Toužila Anat, kravička
30bʕl . a<g>zrt . ʕnt . wld [.]	Baalova, toužila, Anat, porodit.
31kbdh . l ydʕ . hrh . w t̄dh [.]	Děloha její (dřív) neznala početí,
32tnqt	a prso její (neznalo) kojení.“

Tento úsek představuje více méně jasný obraz – Anat porodila, porodila potomka Baalovi, takže následníka trůnu. Přichází tedy poslové, aby prvorozenému princovi požehnali, popřáli sílu a štěstí do budoucích let – jako takové sudičky, které známe z mnohých pohádek, a které mají přát princům a princeznám do života jen to nejlepší a nejkrásnější. Druhá pomyslná část, řádky 28–29 zase vypráví příběh Anat. I to by mohla být stále řeč nebeských poslů. Tyto řádky představují v KTU 1.13 poslední dobře interpretovatelný úsek, následní řádky jsou opět útržkovité.

32urth . rbb . pʕr .	...hodně křičí.
33ydh . ǵ[ll] . ʕgr . glgl .	Ručička jeho, žíznivec malý,
34ab[n . rḥ]mm . rḥ . ḥd ʕrpt .	pohár kamenný dívce. Vítr
35gl[gl] . abn .]yḥkp . mš[š]š .	(přináší) bouřkové mraky, převrhl pohár kamenný...

Poslední řádky textu opět činí větší potíže s překladem i interpretací. Navíc, zatímco KTU₃ uvádí na dvaatřicátém řádku *rbb*, KTU₂ má na stejném místě *inbb*, které se odráží v překladech jak O. Stehlíka tak G. del Olmo Leteho i Dalibora Antalíka. Stehlíkův překlad končí jedenatřicátým řádkem, neboť dále je text útržkovitý, text je porušený, a několik posledních řádků chybí v textu úplně, vytvoření souvislého a smysluplného překladu je tak téměř nemožné.

Stejně tak i Antalíkův překlad končí dvaatřicátým řádkem. V jeho překladu sděluje posvěcení a sesílá sílu prostřednictvím nebeských poslů El, a to přímo bohyni Anat a nikoliv jejímu nově narozenému potomku. Na konci pak prý přichází naopak ujištění o tom, že je skutečně stále panenskou bohyní, která nikdy nepočala, nerodila ani nekojila.⁶⁷

Shrnutí

Tím jsme se dostali ke konci naší krátké studie Anatiných aspektů jako bohyně války a lásky. Kdybychom měli její charakteristiku shrnout jedním slovem, mohlo by jím být vášeň, ať už

⁶⁷ ANTALÍK a kol. *Na stezkách domu Baalova*, 2014, str. 80-81

se jedná o vášeň v boji či vášeň milostnou. Představili jsme ji jako bohyni, která si jako trofeje odnáší usekané hlavy a končetiny, doslova se koupe v krvi padlých, a nikdy nemá dost. Představili jsme ji jako bohyni, která byla považována za nejpůvabnější mezi sestrami Baalovými, která vystupuje v ptačí, a pravděpodobně také v kraví podobě. Bývá označována jako panna Anat, ovšem představili jsme i ty texty, které pravděpodobně popisují její sexuální styk s Baalem – i kdyby se tak dělo v podobě dvou krav. Stejně tak jsme ji představili jako bohyni-matku, když porodila potomka Baalovi a tím i následníka trůnu, a to i přes to, že někteří badatelé se k mateřství, jako k jednomu z jejích aspektů, nepřiklánějí.

Samozřejmě nesmíme opomenout, že jsme tímto nevyčerpali veškeré zdroje, která nám něco říkají o bohyni Anat – nejlepším příkladem je text mýtu o Aqhatovi.

2. Anat vně Ugaritu a ugaritské literatury

2.1 Uctívání bohyní Anat a Aštart na Kypru

Ještě předtím, než se budeme zabývat tématem uctívání bohyně Anat na Kypru, věnujme krátký čas ještě jednomu aspektu bohyně Anat, kterého jsme se dosud nedotkli, a to je její propojení s bohyní Aštartou. V ugaritských textech vystupuje bohyně Aštarta často ve spojení s bohyní Anat, uvedeme zde několik takových případů:

KTU 1.2i 40:

*40*šnt . tuḥd . šmalh . tuḥd . štrt   Zadržela ho Anat, ze levou paži
ho chytila Aštart.⁶⁸

KTU 1.14iii 41–42:

*41*k . nšm . šnt . nšmh   Jako půvab Anat, je půvab její,
*42*km . tsm . štrt . tsmh   jako krása Aštarty je krása její.

KTU 1.100 19–20:

*19*qru . l špš . umh . špš . um . ql   Zvolala k Šapaš, matce své:
. bl . št   „Šapaš, matko, nes volání
*20*šnt w štrt inbbh   k Anat a Aštart (na horu) Inbab.“

KTU 1.114 10–11:

*10*štrt . tšdb . nšb . lh   Aštarta pro něj připravila porci
*11*w šnt . ktp . [[x]]bhm   masa, a Anat (maso) z ramene.⁶⁹

Jména obou bohyň se často objevují takto společně. Vzhledem ke zjevným paralelismům, nás může napadnout, jestli štrt není jen další pojmenování bohyně Anat. O. Stehlík k tomuto píše, že se jedná o pár bohyní, které byly obě považovány za bohyně lásky.⁷⁰ G. del Olmo

⁶⁸ Začátek řádku je podle KTU³ nečitelný. Můžeme předpokládat, že kvůli paralelismům bylo v porušené části jeho pravá ruka vzhledem k šmalh – levá ruka, levice.

⁶⁹ Slovo bkm náš slovník bohužel neuvádí. O. Stehlík jej překládá s přihlédnutím k hebrejskému בהמה – zvíře, dobytče jako zvířecí.

⁷⁰ STEHLÍK. *Ugaritské náboženské texty*, 2003, str. 183

Lete píše, že v případě Aštarty jde o bohyni v Ugaritu nepříliš velkého významu, která vystupuje v páru s bohyní Anat⁷¹ – na což jsme již poukázali výše. Nicméně, D. Antalík o jménu bohyně Anaty pojednává jako o apelativu bohyně vášně Aštarty, stejně tak horu Inbab označuje za mýtické sídlo bohyně Aštar/Anat, a tyto dvě bohyně tak ztotožňuje.⁷²

Kdybychom měli tento krátký exkurz uzavřít, bohyně Aštarta v ugaritském mýtu i dalších textech vystupuje, a i když se v Baalovském cyklu objevuje po boku Anat, není jistě tak výraznou postavou, jako ona. I v Ugaritu ve spojení s Anat vystupuje jako Baalova partnerka, ale jako taková má zde dominantní postavení Anat. Aštarta mezitím jako družka boha Baala vystupuje výrazněji ve světě Starého zákona.⁷³

Epigrafickým, ikonografickým a dalším dokladům o uctívání Anaty a Aštarty na Kypru se ve svém článku zabývá doktorka Anja Ulbrich. Takové doklady máme na Kypru hned z několika míst. Nápisy z Idalionu a Larnakas tis Lapithou svědčí o uctívání Anaty, o uctívání Aštarty doklady z Kitionu, Paphosu a Larnakas tis Lapithou.⁷⁴

Bojovný aspekt Anat a její pověst bohyně války ji spojuje s řeckou Athénou, se kterou bývá v nápisech ztotožňována. V Idalionu bylo nalezeno věnování vyryté na kopí datované asi do roku 500, které nese jméno Anat. Společně s koňskými klapkami na oči, které rovněž nesou nápis se jménem Anaty, bylo nalezeno společně s mnohými dalšími předměty, na kterých byly řecké nápisy věnující bohyni Athéně.⁷⁵ Z Larnakas tis Lapithou pochází další, tentokrát řecko-fénický nápis, dokládající uctívání bohyně Anat na Kypru. Anat je zde také v řecké části textu ztotožněna s Athénou.⁷⁶

Dvě dedikace Aštartě nalezené v kyperském Paphosu byly objeveny spolu s dalšími, řeckými, které jmenovali bohyni Afrodítu. V Kitionu byly nalezeny epigrafické doklady o uctívání nejen Aštarty, ale také boha Baala, Rešefa, Ešmuna a Melqarta.⁷⁷

---

⁷¹ OLMO LETE. *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*, 1998, str. 61

⁷² ANTALÍK a kol. *Na stezkách domu Baalova*, 2014, str. 21

⁷³ DAY, John. *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*, Sheffield Academic Press, Sheffield: 2000, str. 131

⁷⁴ ULBRICH, Anja. *The Worship of Anat and Astarte in Cypriot Iron Age sanctuaries* (str. 198-206) in CLARKE, Joanne. *Archaeological Perspectives on the Transmission and Transformation of Culture in the Eastern Mediterranean*, Oxford Books: 2005. ISBN 9781842171684, https://www.academia.edu/2307494/Anat_and_Astarte_in_Cyprus_2005_-_TAC_conference_Jerusalem_2000, str. 198-200

⁷⁵ tamtéž

⁷⁶ tamtéž, str. 201

⁷⁷ tamtéž, str. 203

Anja Ulbrich ve svém článku tak dochází k několika závěrům: 1) máme důkazy o uctívání bohyní Anat a Aštarty na Kypru, kterými jsou fénické nápisy a dedikace nalezené v kyperských svatyních na několika místech, 2) Féničané místní i pouze projíždějící zde věnovali bohyni Anat ve svatyních původně kyperských, kde byla řecky-mluvícími obyvateli uctívána bohyně Athéna a stejně tak tomu bylo i s bohyní Aštartou, o jejíž uctívání byly nalezeny doklady v Paphosu na místech, kde byla původními obyvateli oslavována bohyně Afrodita, 3) všechny figurky a ostatní předměty zjevně fénického typu mohly být věnovány bohům a bohyním Féničany žijícími na Kypru stejně tak jako řecky-mluvícími obyvateli Kypru, kteří je získali od fénických řemeslníků.⁷⁸

---

⁷⁸ tamtéž, str. 205

2.2 Bohyně Anat v Písni písní

V roce 1977 Marvin Pope publikoval téměř osmisetstránkovou práci s názvem *Song of Songs*, která kromě jiného obsahuje nový překlad Písně písní a jeho rozsáhlý komentář. Jedním z jeho prvků je Popeovo stanovisko, že „milá“, která vystupuje v biblické Velepísni je právě bohyně Anat.⁷⁹ Právě na tento jeho závěr pak reaguje v několika odstavcích John Day ve své knize *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*. My se v této poslední kapitole krátce podíváme na pohledy obou badatelů a nakonec se pokusíme zaujmout vlastní stanovisko k dané problematice a k otázce, *zda skutečně můžeme v Písni písní objevit krásnou a bojovnou Pannu Anat*.

Marvin Pope dává přirovnává hledání milého ve 3. kapitole Písně písní s motivem hledající a toužící bohyně Anat po Baalovi.⁸⁰ Podobně vidí podobnost mezi prvkem strážných města, které milá potkává, když vybíhá do ulic svého milého hledat a boha Ela, který Anat radí, ať si sebou na pomoc s pátráním po Baalovi vezme bohyni Šapaš.⁸¹ Na to však John Day pohotově reaguje argumentem, že „hledání“ obou mužů se však odehrává vždy v jiných souvislostech, neboť *Baal se nachází mrtvý v podsvětí, zatímco ‚milý‘ v Písni je pouze vzdálen*.⁸²

Svou argumentaci se Pope snaží opřít také o označení *milé* v Písni 7,1 jako Šulamítky. Význam tohoto slova prezentuje po vzoru A. Roberta jako *upokojněná* nebo jako *ta, která (znovu) objevila klid*.⁸³ I tuto myšlenku dává do souvislosti s bohyní Anat, konkrétně s nám už velmi dobře známou pasáží krvavé bitvy v neznámém údolí v KTU 1.3ii. V následujícím sloupci stejné tabulky (KTU 1.3iii 13-17) Baal Anatu vyzývá, aby zanechala válčení a mírem naplnila zem – a právě skrze tento motiv opětovného uklidnění bohyně po velkém masakru Marvin Pope dává dívku z Písně do souvislosti s Anat.⁸⁴ I tento Popeův pokus však John Day odmítá jako založený na „pochybné filologii“.⁸⁵

---

⁷⁹ DAY, John. *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*, Sheffield Academic Press, Sheffield: 2000, str. 140

⁸⁰ POPE, Marvin. *Song of Songs: A New Translation with Introduction and Commentary by Marvin Pope*, Doubleday & Company, INC. Garden City, NY: 1977, str. 415-416

⁸¹ POPE, M. *Song of Songs*, 1977, str. 419-420

⁸² DAY, J. *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*, 2000, str. 141

⁸³ POPE, M. *Song of Songs*, 1977, str. 599-600

⁸⁴ tamtéž

⁸⁵ DAY, J. *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*, 2000, str. 140: „...dubious philology“

Další bod Popeova výkladu, u kterého se John Day pozastavuje, je překlad hebrejského *nidgālôt* (נדגלות). M. Pope jej překládá jako *trofeje*,⁸⁶ a jak již můžeme vytušit, ty dává do souvislosti s usekanými dlaněmi a hlavami, kterými se Anat po bitvě opásává, a které si odnáší, podle Popea právě jako trofeje z bitvy. Podle Johna Daye se jedná o špatný překlad z hebrejštiny, neboť *nidgālôt* dle něj neznamená *trofeje*, ale „*tyto velké pamětihodnosti*“ (přesněji „*věci k vidění*“).⁸⁷ Přístupy obou badatelů představuje ve své knize také irský badatel John McLaughlin.⁸⁸

Konečně i my se přikláníme k názoru Johna Daye. Motiv dívky či bohyně hledající a toužící po svém milém je v obou textech skutečně velmi výrazný, nicméně samotný motiv *hledání mmilého* je podle našeho názoru nedostatečný, když kontext a situace jsou naprosto odlišné. V ugaritském mýtu netruchlí jen Anat, ale i El, dokonce i Šapaš je povolána, aby jej pomohla najít. Baal je zatím mrtvý v podsvětí, a jeho nepřítomnost jakožto atmosférického boha, na němž je závislá úroda země, má tak nepříjemný dopad na všechny, zejména na lidi. To se krásně odráží v pláči Anat:

KTU 1.6i 6–7:

<i>bšl . mt . my . lim . bn dgn</i>	„Baal zemřel! Co bude s lidem
<i>ꜥmy . hmlt . atr . bšl</i>	syna Dágana, co bude se zástupy
	příznivců Báálových.“

V označení dívky jako Šulamítky vidí Marvin Pope spojitost s *mírem, pokojem* (שלום). Dívku s Písně písní na to spojuje a Anat v souvislosti s jejím krvavým řáděním *mezi městy* a následnou Baalovou výzvou k tomu, aby zanechala války a nechala světem šířit se mít a klid. I to je dle našeho názoru velmi slabá argumentace, uvědomíme-li si, že jak už jsme několikrát uvedli, děj v ugaritských textech nemusí vždy bezprostředně navazovat a to, že Anat v textu nikde nenacházíme ve spojení s jakýmkoliv přízviskem, který by dával možnost myslet si, že zrovna bohyně Anat je pokojná či klidná.

Při výkladu hebrejského *nidgālôt* se John Day odkazuje na akkadský kořen *dagālu*. V asyrském slovníku chicagské univerzity můžeme toto heslo skutečně najít s významem

⁸⁶ POPE, M. *Song of Songs*, 1977, str. 560-562

⁸⁷ POPE, M. *Song of Songs*, 1977, str. 560-562: „*these great sights*“

⁸⁸ MCLAUGHLIN, John. *What Are They Saying About Ancient Israelite Religion?* Paulist Press: 2016.

vidět, dívat se (na), či jako *čekat* nebo *očekávat*.⁸⁹ Hebrejské לָגַד pak znamená *vlajka, prapor*.⁹⁰ Ovšem, i nehledě na lingvistické mezery, je propojení *krásky s trofejemi* s bohyní Anat odnášející si sebou z bitvy usekané končetiny jistě zajímavým pohledem, podle nás však nedostatečným, když přihlédneme k dochovaným ugaritským pasážím a zohledníme, že vlastně nevíme, proč a kam Anat části těla odnáší.

---

⁸⁹ *The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago vol. 3 D*, The Oriental Institute, Chicago, Illinois, 5th printing: 2004,
https://oi.uchicago.edu/sites/oi.uchicago.edu/files/uploads/shared/docs/cad_d.pdf

⁹⁰ FEYERABEND, Karl. *A complete Hebrew-English Pocket-Dictionary to the Old Testament*, 3rd edition, Berlin-Schöneberg, str. 66

Závěr

Bohyni Anat jsme díky překladu a následné podrobné analýze textů představili jako nemilosrdnou bohyni války a krvavého boje. To je jistě jejím nejvýraznějším aspektem v ugaritské literatuře. Zároveň jsme se ale dozvěděli, že byla považována za velmi krásnou, dokonce nejkrásnější z dcer nejvyššího boha Ela, a rozebrali jsme i ty části textu, které ji představují jako bohyni milostné vášně ve chvílích, které tráví s Baalem. I když někteří badatelé její mateřský aspekt neuvádějí a pevně se přidržují jejího čistě panenského rysu, v souvislosti s KTU 1.13 jsme ji představili také jako mateřskou bohyni, která tak v ugaritském mýtu o Baalovi sehrála velmi důležitou roli, když porodila syna a následníka trůnu Baalovi, *Princi a Pánu země*. Propojení těchto aspektů v osobě jediné bohyně se nám nezdá nepravděpodobně, když vezmeme v úvahu, jak spolu život (láska) a smrt (válka) neoddělitelně souvisí. Stejně tak jsme si velice krátce představili bohyni Ašartu, která v ugaritských textech vystupuje po bohu Anaty, a která byla také považována za bohyni války, lásky i plodnosti.

V souvislosti s tím jsme se krátce věnovali uctívání Anat a Ašarty i mimo Ugarit, v našem případě na Kypru, kterým se ve svém článku detailně zabývá Anja Ulbrichová. Konečně jsme se pozastavili u debaty, která se rozvinula v 70. letech minulého století, když Marvin Pope naznačil spojení mezi milou v Písni písní a bohyní Anat. V tomto jsme se postavili na stranu Johna Daye, když se nám z nám dostupných zdrojů nepodařilo potvrdit přítomnost ugaritské bohyně v *nejkrásnější písni* a uvěřit tak Popeovu stanovisku.

Seznam literary

Primární

- DIETRICH, Manfred. LORETZ, Oswald. SANMARTÍN, Joaquín. *Die keilalphabetischen Texte aus Ugarit, Ras Ibn Hani und anderen Orten. Dritte, erweiterte Auflage. Cuneiform Alphabetic Texts from Ugarit, Ras Ibn Hani and Other Places (Third, Enlarged Edition KTU³)* 2013, Ugarit-Verlag. Münster. ISBN 978-3-86835-014-2
- Manfred Dietrich – Oswald Loretz – Joaquín Sanmartín. *Cuneiform Alphabetic Texts from Ugarit, Ras Ibn Hani and Other Places (KTU: second, enlarged edition)* 1995, Ugarit-Verlag. Münster. ISBN 3-927120-24-3

Sekundární

- DEL OLMO LETE, Gregorio. *Mitos, leyendas i rituales de los semitas occidentales: Edición y traducción de Gregorio del Olmo Lete*, Edicions de la Universidad de Barcelona: 1998. ISBN 84-8164-284-3
- POPE, Marvin. *Song of songs: A New Translation with Introduction and Commentary by Marvin Pope*, Doubleday & Company, INC. Garden City, NY: 1977. ISBN 0-385-00569-5
- DAY, John. *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*, Sheffield Academic Press, Sheffield: 2000. ISBN 1-85075-986-3
- SMITH, Mark Stratton. *The Early History of God: Yahweh and the Other Deities in Ancient Israel – 2nd ed.*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan/Cambridge, U.K.: 2002. ISBN 0-8028-3972-X
- SMITH, Mark Stratton. *The Ugaritic Baal Cycle: Volume II Introduction with Text, Translation and Commentary of KTU/CAT 1.3–1.4 by Mark S. Smith and Wayne T. Pitard*, Leiden – Boston, 2009. ISBN 97890 04 15348 6
- ULBRICH, Anja. *The Worship of Anat and Astarte in Cypriot Iron Age sanctuaries* (str. 198-206) in CLARKE, Joanne. *Archaeological Perspectives on the Transmission and Transformation of Culture in the Eastern Mediterranean*, Oxford Books: 2005. ISBN 9781842171684,
https://www.academia.edu/2307494/Anat_and_Astarte_in_Cyprus_2005_-_TAC_conference_Jerusalem_2000

- MCLAUGHLIN, John. *What Are They Saying About Ancient Israelite Religion?* Paulist Press: 2016. ISBN 978-0809153121
- STEHLÍK, Ondřej. Ugaritské náboženské texty: *Kanaánské mýty, legendy, žalmy, liturgie, věštby a zařikávání pozdní doby bronzové*, nakladatelství Vyšehrad, Praha, 2003. ISBN 80-7021-587-9
- ANTALÍK, Dalibor. ČECH, Pavel. MYNÁŘOVÁ, Jana. DUŠEK, Jan. *Na stezkách domu Baalova: Náboženské texty literární a kultické*, OIKOYMENH, Praha: 2014. ISBN 978-80-7298-511-1

Slovníky a gramatiky

- DEL OLMO LETE, Gregorio. SANMARTÍN, Joaquín. Translated by Wilfred G. E. Watson. *A dictionary of the Ugaritic language in the alphabetic tradition*, Brill, Leiden – Boston, 2003. ISBN 90-04-12891 3
- Autorský kolektiv pracovníků Lingea s.r.o. *Velký slovník španělsko-český a česko-španělský*, Lingea s.r.o., Brno: 2009. ISBN 978-80-87062-64-7
- TROPPER, Josef. Ugaritisch: Kurzgefasste Grammatik mit Übungstexten und Glossar, Ugarit-Verlag, Münster. 2002
- SEGERT, Stanislav. *A Basic Grammar of Ugaritic Language: with selected texts and glossary*. London: University of California Press. 1997
- HUEHNERGARD, John. *An Introduction to Ugaritic*, Handrickson Publishers Marketing: 2012. ISBN 978-1-59856-820-2
- *The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago vol. 3 D*, The Oriental Institute, Chigago, Illinois, 5th printing: 2004,
https://oi.uchicago.edu/sites/oi.uchicago.edu/files/uploads/shared/docs/cad_d.pdf
- FEYERABEND, Karl. *A complete Hebrew-English Pocket-Dictionary to the Old Testament*, 3rd edition, Berlin-Schöneberg